

**TEMELJNIH
VREDNOT
SLOVENIJE
V ŠOLAH**

Ustvarjamo prijetno okolje, v katerem vsi napredujemo.
Jaz, ti, mi vsi.

V kakšnem okolju bomo živeli, je odvisno od temeljnih vrednot, ki nas povezujejo. Zato je pomembno že pri otrocih in mladostnikih predstaviti, negovati in poudarjati

5 temeljnih vrednot Slovenije.

ZAKAJ?

Posameznik

s tem krepí svojo notranjo stabilnost in samozavest, da v svetu lažje dosega uspehe in si ustvari srečno življenje.

Skupnost

(razred, šola, država) takih posameznikov je uspešnejša in prijetna za vse – za bolj in manj ambiciozne.

»Vsak po svoje se trudimo, da bi nekaj naredili v korist naših otrok, naših učencev, naše mladine, ki bo vendarle krojila našo prihodnost. Po 34 letih dela v šolstvu lahko zapišem, da je bistvo očem nevidno in da se v marsikaterem posamezniku skrivajo talenti, ki se izkažejo skozi leta. Kadarkoli se ustavim na določeni črpalki, pomislim na mamo, ki je za sedanjega lastnika ob prihodu na moje govorilne ure rekla: »Prišla sem vprašat, ali bo naša zguba nar'dila šolo. Vem, da 'ma pr' vas zgodovino in slovenščino ena. Nikol' ne bo nč iz njega.« Pri obeh predmetih se je potrudil in pridobil zadostno oceno. Danes je odličen podjetnik, zgleden mož in srčen oče. In zato se trudimo tudi mi. Ker je pri otrocih to vredno!«

Roman Brunšek, ravnatelj
Osnovne šole Škofljica

Uspešne skupnosti so usmerjene k skupnim ciljem in vzpostavljajo sodelovanje, razlike v razmišljanju pa rešujejo z dialogom in iskanjem najboljših skupnih rešitev. To pa je mogoče doseči le, ko prevlada medsebojno zaupanje, ki se zgradi na temeljnih vrednotah. Te vrednote nam dajejo tudi temelje osebne stabilnosti in samozavesti.

Zaupanje in spoštovanje

Med seboj si zaupamo in sodelujemo. Spoštujemo ljudi, ne glede na medsebojne razlike, prisluhnemo drugačnemu mnenju in strpno iščemo skupne rešitve. Ceni-mo delavne, strokovne in pogumne ljudi, ki se ne bojijo sprememb.

Poštenost

Smo iskreni, ne lažemo, ne krademo, ne zavajamo in imamo pogum, da storimo, kar je prav.

Medsebojna pomoč

Pomagamo ljudem v stiski, da nihče ne ostane lačen in brez strehe nad glavo. Podpiramo drug drugega v dobrih in slabih časih.

Pripadnost

Ponosni smo na Slovenijo. Tako kot negujemo svoj jezik in dediščino, se učimo tudi od drugih.

Zmernost

Na vseh področjih iščemo ravnotežje, da varujemo sebe, družbo in okolje za prihodnje rodove.

predstavitveni video

O PROJEKTU

V tem priročniku so zbrana temeljna pravila ravnanja v Sloveniji. So smerokaz, kako živeti, kako ločevati med prav in narobe. So steber pripadnosti in kazalnik, kaj opredeljuje prebivalce Republike Slovenije. Upoštevanje temeljnih vrednot je osnova, da lahko posameznik prevzame vodilno funkcijo.

Čemu

Te vrednote vodijo k skupnim ciljem in sodelovanju ter zmanjšajo napetosti v skupnosti.

Cilj projekta

Vsak prebivalec naše države pozna 5 temeljnih vrednot Slovenije in se poistoveti z njimi.

Pomembno

Projekt je neideološki. Te vrednote ne razdvajajo, temveč povezujejo.

Kdo

To je pobuda od ljudi za ljudi. Ustvarjajo jo posamezniki različnih poklicev in starosti, ki na svojih področjih dosegajo uspehe in delajo v dobrobit skupnosti.

ZAUPANJE IN SPOŠTOVANJE

Med seboj si zaupamo in sodelujemo. Spoštujemo ljudi, ne glede na medsebojne razlike, prisluhnemo drugačnemu mnenju in strpno iščemo skupne rešitve. Cenimo delavne, strokovne in pogumne ljudi, ki se ne bojijo sprememb.

Skupnost, ki temelji na medsebojnem zaupanju, je uspešnejša. Medsebojno zaupanje pomeni vzajemno prepričanje, da so drugi vredni zaupanja in bodo delovali v skladu z dogovorjenimi normami, vrednotami in pričakovanji. Tako se ustvarja občutek varnosti in gotovosti, da drugi ne bodo zlorabili tega zaupanja, temveč bodo ravnali pošteno, odgovorno in zanesljivo.

Medsebojno zaupanje ne pomeni brezpogojnega zaupanja v vsakogar, saj osebi, ki deluje v nasprotju z vrednotami, ni mogoče zaupati. Gradnja medsebojnega zaupanja v skupnosti pa je uspešnejša tam, kjer ob prvem stiku z neznancem tej osebi zaupamo, pri vsakem naslednjem stiku pa le, če se izkaže zaupanja vredna. Medsebojno spoštovanje pomeni prepoznavanje pravice drugega, da razmišlja drugače. Spoštovanje nikakor ne vodi v poenotenje, temveč v poslušanje argumentov drugače mislečih. Na podlagi strpnega poslušanja drugačnega mnenja lahko človek izboljša lastno mišljenje. To prispeva h gradnji osebnosti vseh, ki se spoštujejo. Ko ljudje spoštujejo drug drugega in cenijo prispevke drugih, se ustvarja pozitivno okolje, v katerem raste zaupanje.

podrobnejše vsebine

POŠTENOST

**Smo iskreni, ne lažemo, ne krademo, ne zavajamo in imamo pogum,
da storimo, kar je prav.**

Poštenost je pogojena z iskrenostjo, pravičnostjo in resnico, izraža pa se s posameznikovim vedenjem. Pošten je tisti človek, ki je iskren do sebe in drugih, ne laže, ne krade, ne zavaja, je vreden zaupanja in nepristranski, ne škodi drugim, je odgovoren in ima pogum storiti, kar je prav.

podrobnejše vsebine

MEDSEBOJNA POMOČ

Pomagamo ljudem v stiski, da nihče ne ostane lačen in brez strehe nad glavo. Podpiramo drug drugega v dobrih in slabih časih.

Za kakovostno življenje je nujno, da ohranjamo socialno državo. V Sloveniji naj ima vsak možnost izobraževanja, zdravstvenih storitev in pomoči, ko ne more delati.

podrobnejše vsebine

PRIPADNOST

Ponosni smo na Slovenijo. Tako kot negujemo svoj jezik in dediščino, se učimo tudi od drugih.

Pripadnost je občutek dolžnosti oz. predanosti človeku, zamisli, projektu, skupnosti. Človek je družbeno bitje in zato popolna svoboda, ki ne upošteva skupnosti, ne obstaja. Sodelovanja pa ni brez pripadnosti skupnemu cilju. Za vzdrževanje samobitnosti je posebej pomembna vzgoja o maternem jeziku in dediščini, hkrati pa se moramo nenehno učiti o drugih in od njih. Brezpogojna pripadnost, ki ne vključuje spoštovanja drugih, se lahko hitro obrne v negativno vrednoto, to je sovražnost. Pripadnost se ne sme končati na meji skupnosti, temveč mora ostati univerzalna, občečloveška.

podrobnejše vsebine

ZMERNOST

**Na vseh področjih iščemo ravnotežje, da varujemo sebe,
družbo in okolje za prihodnje rodove.**

Nenehno iščemo ravnotežje med človekom in naravo, med tehnološkim razvojem in vzgojo duha, med bogastvom in revščino, med tehnološkim razvojem in izkoriščanjem naravnih potencialov, med dajanjem in prejemanjem, med pripadnostjo in svobodo, med tradicijo in novostmi, med lastno svobodo in svobodo drugih ... Z zmernostjo in skrbnostjo varujemo sebe, družbo in okolje.

podrobnejše vsebine

Zakaj je teh 5 vrednot TEMELJNIH?

5 temeljnih vrednot Slovenije se medsebojno dopolnjuje in tvori celovit okvir za zdravo družbo:

- **Zaupanje in spoštovanje** sta osnova za odnose, ki omogočajo sodelovanje.
- **Poštenost** zagotavlja, da so ti odnosi pravični in zanesljivi.
- **Pripadnost** daje čustveno povezanost, ki motivira posameznike za skupno delo.
- **Medsebojna pomoč** poskrbi, da nihče ni izključen, kar krepi enotnost.
- **Zmernost** pa ohranja ravnovesje, da družba ne zdrsne v skrajnosti ali razdor.

Skupaj te vrednote ustvarjajo družbo, kjer posamezniki uspevajo, ker se počutijo varne, cenjene in povezane, družba pa je stabilna, pravična in odporna, saj temelji na sodelovanju in skupnih ciljih. So kot stebri, ki podpirajo most: vsak je ključen, skupaj pa omogočajo premostitev vseh izzivov.

Te vrednote so temeljne, ker nagovarjajo osnovne človeške potrebe – varnost, pravičnost, povezanost, solidarnost in ravnovesje –, ki so univerzalne za vsako družbo, ne glede na čas ali kraj. So preproste, vendar globoke in lahko združijo ljudi brez razdora. Vsaka vrednota podpira posameznika, da raste, in družbo, da napreduje, kar je ključ do trajnega uspeha.

5 TEMELJNIH VREDNOT V ŠOLAH

*»Dotikam se prihodnosti.
Sem namreč učiteljica.«*

Christa McAuliffe

KAKO PREDSTAVITI PROJEKT 5TEMELJNIH VREDNOT SLOVENIJE

Podajamo nekaj vsebin, ki so vam lahko v pomoč.

Video 5TVS

Prezentacija 1

Prezentacija 2

Prezentacija 3

Praktične zgodbe iz vsakdana

Brošura (v PDF)

KLJUČNE CELOLETNE AKTIVNOSTI ZA UČENCE

»Povej mi in bom pozabil,
pokaži mi in si bom zapomnil,
vključi me in bom razumel.«

Kitajski pregovor

S projektom **5 temeljih vrednot Slovenije v šolah** bi želeli, da učenci, ob podpori učiteljev in učiteljic, ustvarjajo vsebine in izdelke na to temo. Če bodo oni kreatorji vsebin, se bodo tudi z njimi in njihovo vsebino bolj poistovetili. Ob koncu šolskega leta bomo organizirali večji dogodek, kjer se bodo tudi predstavila njihova dela.

Podajamo nekaj idej, kaj lahko učenci z vašo pomočjo ustvarjajo:

1. Snemanje pogovorov/podkastov z njihovimi vzorniki

Učenci, kdo so vaši vzorniki, za katere verjamete, da živijo po vrednotah? Pokličite jih in prosite za pogovor, ki ga posnamete. Vprašajte jih, kar vas zanima, in seveda ne pozabite postaviti vprašanj, povezanih s 5 temeljnimi vrednotami Slovenije. Kaj si mislijo o njih, kako jih živijo, kako se to kaže v praksi, kako jih to spremlja na poti uspeha ...

Pogovori z vzorniki so lahko usmerjeni v naslednja področja:

- Življenjska pot vzornika, pri čemer vključite tudi njegov odnos do petih vrednot.
- Konkretno dejanje, uspeh ali projekt, ki ga je vzornik izvedel in je povezan z eno ali več vrednotami.
- Katere izmed petih temeljnih vrednot Slovenije vzornik še posebej živi. Skozi pogovor odkrivajte, kako se njegovo delovanje prepleta s to konkretno vrednoto.

Na pogovor z vzornikom se dobro pripravite. V pripravo vključite naslednje:

- Poiščite in preberite ter poslušajte morebitne predhodne intervjuje z vzornikom in zapise o njegovem delovanju.
- Na podlagi pogledanega in prebranega ter smeri intervjuja pripravite vprašanja za pogovor.
- Preizkusite tehnično opremo (telefon, mikrofonski sistem, kamera), da preverite, ali vse deluje brezhibno.

Po samem pogovoru poslušajte oz. pogledajte posnetek. Z montažo dodajte še lep uvod in zaključek, lahko tudi grafično privlačen. Zaželeno je, da se uporabljajo barve, pisava in slike, ki so določene v celostni grafični podobi projekta 5 temeljnih vrednot Slovenije.

V posnetek seveda dodajte imena in priimke vseh vas, ustvarjalcev. Posnetke bomo objavili na spletni strani Vrednote.si, skupaj z opisom vaše ekipe.

Če potrebujete pomoč pri snemanju, zvoku, pri opremi ali montaži, nas 'pocukajte za rokav' – lahko vam pomagamo s profesionalnim snemalcem.

2. Igrani prizor

Katera od 5 vrednot vas najbolj nagovarja? Imate idejo, kako to prikazati v igranem prizoru (neke vrste oglasu za to vrednoto)?

Potek:

- Znotraj posamezne vrednote pripravite nabor idej, kaj bi predstavili.
- Napišite kratek scenarij.
- Razdelite si vloge.
- Izberite kraj snemanja in morebitne dodatne elemente scene.
- Posnemite prizor in ga pogledajte.
- Dogovorite se o potrebnih spremembah. Do določene mere lahko stvari popravite z montažo, česar pa ni mogoče, posnemite ponovno.
- Posnetek opremite s potrebnimi napisi.
- Upoštevajte grafično podobo (barve, pisave, slike) projekta 5 temeljnih vrednot Slovenije.

3. Pisanje zgodb iz vsakdanjega življenja

Zgolj poznati temeljne vrednote ni dovolj. Treba je živeti v skladu z njimi. Poiščite določene dogodke, dejanja in ljudi na vaši šoli, v vašem kraju ali širše, za katere bi lahko rekli: »Živijo v skladu s 5 temeljnimi vrednotami Slovenije.« Ne iščemo nujno zelo znanih in uspešnih ljudi. Odkriti želimo tiste, ki v vsakdanjem življenju živijo vrednote.

Napišite zgodbo o njih:

- Poiščite in preberite dovolj obstoječih podatkov o tej osebi.
- Zamislite si potek in rdečo nit zgodbe.
- Prosite jih za srečanje in jim povejte, da bi radi napisali zgodbo o njih. Vprašajte jih, kar bi radi vedeli in česar niste našli nikjer drugje. Fotografirajte jih ali prosite za kakšno njihovo fotografijo.
- Zgodbo zapišite in jo preberite ter dajte prebrati nekaj osebam. Popravite tiste dele zgodbe, ki niso dovolj jasni.

Vaše zgodbe bomo izdali v tiskani knjigi, kjer boste navedeni kot avtorji. Knjigo bo izdala Založba SKA.

4. Šolska knjiga junakov

Pravi junaki, ki jih je vredno izpostaviti in postaviti na oder, ste prav vi, ki v razredu izkazuje, da živite v skladu s 5 temeljnimi vrednotami Slovenije.

Zato povejte – kdo so ti junaki in zakaj? Zapišite zgodbe, opišite junake, naredite fotografije, posnemite videe ... Karkoli, da predstavite junake vaše šole. Pomembno je pojasniti, zakaj prav njih vidite kot junake šole.

V kolikor boste knjigo grafično opremili, sledite celostni grafični podobi (barve, slike, pisave) projekta 5 temeljnih vrednot Slovenije.

Zbrano gradivo bo izšlo v obliki šolskega glasila, pri čemer lahko uradno izdajo podpre Založba SKA.

5. Vizualna upodobitev – slike, risbe, stripi ...

Kako bi narisali 5 temeljnih vrednot Slovenije? Morda naredite strip, ki prikazuje 5 temeljnih vrednot Slovenije. Ali pa v fotografski objektiv ujamete trenutke, ki prikazujejo te vrednote. Karkoli vizualnega.

Vaše ideje

Lahko se sami spomnite aktivnosti, s katero boste prikazali 5 temeljnih vrednot Slovenije. Bodite ustvarjalni. Bodite izvirni. Razmišljajte izven okvirjev. Upajte si.

Dodatne aktivnosti

Če želite z otroki, starši in sodelavci izvajati več vaj, ki prikazujejo 5 temeljnih vrednot Slovenije, je v nadaljevanju zapisanih nekaj idej.

**VAJE, ki jih lahko izvedemo
v razredu, v povezavi
s posamezno vrednoto**

ZAUPANJE IN SPOŠTOVANJE

➤ **1. VAJA:** Pogovor o vrednoti 'zaupanje in spoštovanje' skozi zgodbe

Zgodbe imajo posebno moč. Pritegnejo k poslušanju in nagovarjajo brez morali-ziranja. Zgodbe govorijo o vrednotah, pa naj gre za pravljice ali resnične zgodbe.

Namen: Otroci primerjajo zgodbo z realnostjo spoštovanja in zaupanja v lastnem razredu ter iščejo rešitve za napredovanje v tej vrednoti.

Zgodba: V razredu slovenske osnovne šole so učenci želeli izboljšati vzdušje, saj so se pogosto prepirali. Učiteljica je predlagala, da sklenejo dogovor: vsi bodo spoštovali mnenja drugih in zaupali, da bodo sošolci pošteno delili svoje ideje.

Na primer, ko je Nejc predlagal temo za razredni projekt, so ga sošolci poslušali, čeprav so imeli drugačne ideje, in mu zaupali, da bo upošteval njihove predloge. Tudi Kaja je zaupala sošolcem, da bodo spoštovali njeno tišjo naravo, in se pogumno pridružila razpravi. Spoštovanje je pomenilo priznavanje dostojanstva vsakega, zaupanje pa vero, da bodo vsi ravnali pošteno. Razred je ustvaril uspešen projekt, učenci pa so se počutili povezane in cenjene. Ko pa je nekoč skupina ignorirala dogovor in zasmehovala ideje sošolca, je to povzročilo prepir in nezaupanje,

kar je razbilo harmonijo. Zaupanje in spoštovanje sta prinesla povezanost in veselje, pomanjkanje pa konflikte in razdrobljenost.

Vprašanja za pogovor ob zgodbi:

- Kaj je bilo ključno, da so v razredu, ki je opisan v zgodbi, uspeli vzpostaviti zaupanje in spoštovanje?
- Kakšen je vaš razred glede medsebojnega zaupanja in spoštovanja? Spomnite se kakšnega konkretnega primera, ki kaže stanje zaupanja in spoštovanja v vašem razredu.
- Dajte nekaj konkretnih predlogov, s katerimi bi v vašem razredu izboljšali zaupanje in spoštovanje. Vse predloge napišite na plakat. Izberite dva ali tri predloge, ki jih boste v razredu uresničili.

Vrednota: Zaupanje in spoštovanje sta neločljiv par, ki gradi odnose. Odnos ne more obstajati brez obojega. Zaupanje omogoča, da se odprem drugim in verjamem v njihovo dobronamernost, spoštovanje pa zagotavlja, da druge obravnavam kot enakovredne in vredne. Brez zaupanja ni spoštovanja, brez spoštovanja ni zaupanja.

> 2. VAJA: Igre zaupanja

Zaupanje je nekaj najbolj temeljnega za življenje. Brez osnovnega zaupanja sploh ne moremo živeti. V posamezniku se zaupanje do neke osebe in tudi do neke institucije gradi in raste. Dojenček v prvih dneh ali tednih po rojstvu potrebuje mamin odziv takoj. Počasi pa ta dojenček spozna, da je mama nekje blizu in bo prišla čez nekaj časa. Zaupanje se torej gradi postopno – korak za korakom.

V zaupanju je vedno tudi nekaj tveganja. Otrok zaupa, da ga bo oče ujel vedno znova, ko ga vrže v zrak. Ta oče pa mora začeti z nizkimi meti, ki jih postopoma povišuje. In oče mora tudi presoјati, kaj je še varno in kaj še daje otroku občutek varnosti.

Namen: Igre zaupanja dajo otrokom izkušnjo tveganja, ko gremo v neznano, in potem izkušnjo, ko se ta skok v neznano konča v varnem objemu. Za vzpostavitev zaupanja moramo namreč vedno iti v neznano. Zaupanje mora vedno prehitovati. Na začetku gremo vedno malo v neznano. Otrok torej potrebuje izkušnjo tveganja, ki se »srečno« konča. In z igrami v varnem okolju mu lahko damo to izkušnjo.

Potek: Otrokom jasno povemo, da gre sicer za igre, vendar je treba pri tem odgovorno in dosledno upoštevati pravila. Pri teh igrah je prisotno tveganje in vsak igralec mora biti prepričan, da bodo njegovi soigralci igrali zelo odgovorno.

Posamezne igre:

1. Živi zid: Enemu igralcu prevežemo oči. Soigralci se postavijo 5–10 m vstran od njega in oblikujejo zid. Igralec s prevezanimi očmi teče proti zidu in ve, da ga bo zid ujel oz. ustavil.
2. Krog zaupanj: Enemu igralcu prevežemo oči. Soigralci se postavijo okrog njega tako, da so dovolj blizu drug drugega. Igralec z zavezanimi očmi v sredini pade in igralci v krogu ga lovijo in potiskajo proti nasprotnemu igralcu v krogu.
3. Vodenje slepega: Udeleženci se razdelijo v pare. V vsakem paru ima eden zavezane oči. Voditelj igre gre naprej in pari mu sledijo. Voditelj izbira dovolj zahtevno in izzivalno pot. Videči v paru pa svojega »slepega« partnerja varno pelje po poti. Pri tem mu lahko pomaga le z usmerjanjem z roko, za katero ga vodi, lahko pa tudi z besedo.
4. Ko se vsi udeleženci, ki so bili pripravljeni, zvrstijo v vlogi »slepega«, opravimo vrednotenje, kjer vsak pove, kako se je počutil, ko je moral zaupati in ko je moral to zaupanje upravičiti. Kaj je bilo težje?

Pomembno: Odrasla oseba oz. učitelj je varuh zaupanja. Opozarja in poskrbi, da vsi igralci igrajo odgovorno. On tudi določi parametre igre glede na starost udeležencev.

3. VAJA: Karte (ne)spoštovanja

Spoštovanje in nespoštovanje se kažeta v različnih zelo preprostih in očitnih dejanjih ter gestah in tudi v zelo kompleksnih oz. prikritih dejanjih. Spoštovanje si predstavljamo različno in različni ljudje tudi potrebujejo različne geste spoštovanja.

Namen: Otroci ilustrirajo, kako si predstavljajo različne oblike spoštovanja in nespoštovanja, in te oblike vrednotijo ter se pogovorijo o njih. Tako širijo svoje razumevanje spoštovanja.

Potek:

1. Na kartice napišemo 10 oblik spoštovanja in 10 oblik nespoštovanja:
 - Družina skupaj sedi za mizo in njeni člani poslušajo drug drugega.
 - Otrok posluša, ko govori prijatelj.
 - Učenec posluša učiteljico in dvigne roko, ko želi nekaj povedati.
 - Otroci v knjižnici tiho berejo, da ne motijo drugih.
 - Učenec v razredu dvigne roko, preden spregovori.
 - Ko pade deklici papirček na tla, ga pobere.
 - Deček na avtobusu odstopi sedež starejši gospe.
 - Otroci pri igri upoštevajo pravila in jih ne spreminjajo po svoje.
 - Učenec si izposodi barvice, še prej pa vpraša za dovoljenje.
 - Otrok se obrne stran in ne posluša, ko govori prijatelj.
 - Deček kriči na sošolca.
 - Dve deklici izključita tretjo iz igre.
 - Otrok za družinsko mizo gleda v telefon in ne upošteva drugih.
 - Učenec noče posoditi učbenika sošolcu.
 - Skupina otrok se posmehuje sošolcu zaradi oblačil.
 - Nekdo vrže prijateljev zvezek na tla.
 - Deček odrine deklico stran od gugalnice.
 - Otrok se med pogovorom dela, da mu je dolgčas, in zeha.
 - Skupina otrok šepeta in opravlja drugega sošolca.
2. Vsak učenec dobi eno kartico, list papirja in dostop do barvic.
3. Učenec na eno stran kartice nariše posamezno obliko (ne)spoštovanja, na drugi strani pa doda še besedilo.

- Po vrsti vsak učenec pokaže svojo risbo, ostali pa poskušajo ugotoviti, za katero obliko (ne)spoštovanja gre. Če po nekaj poskusih ne ugotovijo, jim učenec s karto pomaga s kakšno asociacijo ali dodatnim opisom.
- Ko ugotovijo, za kaj gre, oblikujejo še nasprotje opisa na karti in se pogovorijo, kako izvajati dano dejanje spoštovanja.

*»Dva generala vprašata Napoleona,
kdo naj prvi pozdravi, ko se srečata.
Napoleon odgovori,
da tisti, ki je vljudnejši.«*

4. VAJA: Prijaznost je jezik spoštovanja

Spoštovanje ni čustvo, ki se pojavi spontano. Je hoteni in zavestni sklop dejavnosti, ki pa lahko v določeni meri preide v navado. Spoštovanje se kaže na različnih nivojih. Najosnovnejši in najrazumljivejši nivo spoštovanja pokažemo s prijaznostjo. V večini primerov velja, da s prijaznim delovanjem nikoli ne zgrešimo spoštovanja.

Namen: Otroci raziskujejo in prakticirajo prijaznost kot univerzalni jezik spoštovanja.

Potek: Prepoznavamo in vadimo več področij prijaznosti (navedena v nadaljevanju).

Pohvale:

1. Otroke vprašamo, kaj jim je bilo včeraj ali danes všeč pri drugih ljudeh (družinski člani, učitelji, prijatelji, sošolci, znanci, sosedi ...). Usmerimo jih, da razmišljajo o oblačilih teh ljudi, o različnih predmetih in pripomočkih, ki jih uporabljajo, o njihovem načinu delovanja in obnašanja, o njihovih dosežkih (dobri športni igri, lepem izdelku, ki so ga naredili ...), o njihovem odnosu do drugih (prijaznost, pomoč ...).
2. Otroci naj prepoznajo in izberejo eno osebo in eno njeno lastnost – atribut, ki jim je všeč.
3. Z otroki se pogovorimo, kako izrečemo pohvalo, in oni v mislih pripravijo pohvalo za to osebo. Če želijo, jo lahko povedo, in po potrebi jih usmerimo v izboljšavo.
4. Z otroki se dogovorimo, kdaj in kako bodo izrekli to pohvalo določeni osebi.

Zahvale:

1. V razredu začnemo pogovor o tem, kaj so danes ali včeraj različni ljudje naredili za posameznega otroka. Otroke spodbudimo, da se spomnijo takšnih dogodkov, in jim po potrebi pomagamo z nekaj primeri (morda so starši pripravili zajtrk, jim povedali zgodbo; voznik avtobusa jih je pripeljal v šolo; kuharica je skuhalo kosilo ...).
2. Povemo jim, da to, kar drugi naredijo za nas, ni samoumevno. Lahko tega ne bi naredili ali pa ne bi naredili tako dobro, okusno, prijazno.

3. Ljudje, ki kaj naredijo za nas, si zaslužijo zahvalo. Z zahvalo jim tudi povemo, da smo opazili njihovo delo in da ga cenimo. Otroke povabimo, da v mislih oblikujejo preprosto zahvalo za eno od teh oseb. Pogosto zadostuje prijazno izrečena beseda *hvala*. Lahko pa tej besedi dodamo tudi razlog zahvale: »Hvala, ker ste skuhali dobro kosilo.«
4. Otroke spodbudimo, da v naslednjem tednu izrečejo nekaj zahval.
5. Čez en teden otroci povedo, kako je šlo izrekanje zahval, kaj je bilo težko, kaj jim je zahvaljevanje olajšalo in kako so se odzvale osebe, ki so se jim zahvalili.

Drobne pozornosti – opazimo in naredimo:

Nekdo nam pridrži vrata ali nas na blagajni spusti naprej. Morda nam ponudi bonbon ali piškot, pobere nekaj, kar nam je padlo na tla. Znamo opaziti takšne pozornosti, se zahvaliti zanje in tudi sami narediti kakšno drobno pozornost.

1. Otroci naštejejo nekaj pozornosti, ki so jih v zadnjih dneh opazili, ne glede na to, ali so bile namenjene njim ali drugim.
2. Povedo, katera pozornost jim je bila še posebej všeč.
3. Spodbudimo jih, da si zamislijo in povedo nekaj možnih pozornosti, ki bi jih lahko naredili oni sami.
4. Spodbudimo jih, da katero izmed teh pozornosti tudi naredijo.

»Prijaznost je jezik, ki ga gluhi lahko
slišijo in slepi lahko vidijo.«

Christian Nestell Bovee

➤ 5. VAJA: Spoštovanje prekrije šolo

Sporočila, ki nas nagovarjajo preko plakatov, oglasnih panojev in drugih oglasnih medijev, imajo zelo velik vpliv. Zavedno in nezavedno usmerjajo naša dejanja. Učinek se lahko pojavi šele čez nekaj dni, tednov ali celo mesecev.

Namen: Preko soustvarjanja sporočilnih plakatov, ki potem po šoli nagovarjajo učence in zaposlene, sprožimo premislek, pogovor in dejanja, povezana s spoštovanjem.

Potek:

1. Pripravimo nabor misli, citatov in pregovorov o spoštovanju.
2. Vsak razred izbere eno ali dve misli tako, da je vsaka misel izbrana le enkrat.
3. Na velik plakat čitljivo napišejo misel in jo po želji tudi ilustrirajo. Pomembno je, da je zapis lahko berljiv in da oblikovanje črk ne moti branja.
4. Z učenci se pogovorimo, kaj ta misel pomeni in kako naj jo živimo in uresničujemo v razredu, med prijatelji, doma ...
5. Vse plakate razporedimo po stenah in oglasnih deskah šole, predvsem tam, kjer jih lahko vidi največ učencev, učiteljev in tudi obiskovalcev.

Nabor misli in citatov, ki jih lahko uporabimo, seveda pa lahko dodamo tudi svoje:

- Vsak si zasluži spoštovanje.
- Opice, kokoši in svinje so živali, ki jih na naši šoli ni. Na šoli so učenci, učitelji in drugi sodelavci z imeni in priimki.
- »Prijaznost je jezik, ki ga gluhi lahko slišijo in slepi lahko vidijo.« Christian Nestell Bovee
- Nihče se ne sme posmehovati nesreči ali težavi drugega.
- Kar mi nekdo zaupa, lahko povem naprej le z njegovim dovoljenjem.
- Premisli, kaj rečeš. Beseda lahko boli bolj kot udarec.
- Ne stori drugemu, česar ne želiš, da bi drugi storil tebi.
- Iskreno opravičilo, ki ga izrečemo takoj, ko spoznamo napako, je izraz spoštovanja.
- Če želiš, da te drugi pozdravi, ga najprej pozdravi ti.
- »Spoštuj sebe in spoštovali te bodo tudi drugi.« Konfucij
- Napake so del učenja in ne smejo biti vzrok za žalitve.
- »Ljudje bodo pozabili, kaj si rekel, ljudje bodo pozabili, kaj si naredil, nikoli pa ne bodo pozabili, kako so se ob tebi počutili.« Maya Angelou
- Nesoglasja rešujemo s pogovorom in ne z žalitvami.
- Majhna dejanja prijaznosti povedo več kot velike, močne besede.
- Nikoli se ne norčujemo iz videza, načina govorjenja in premikanja ter iz oblačil druge osebe.
- Hvala, prosim in nasmeh so zakoni spoštljive komunikacije.

POŠTENOST

“

*»Poštenjaka ni nič manj,
če nanj lajajo potepuški psi.«*

Nemški pregovor

”

➤ 1. VAJA: Pogovor o poštenosti skozi zgodbo

Namen: S pogovorom ob zgodbi otroci povežejo elemente poštenosti s svojim vsakdanjim življenjem.

Poštenost z vidika iskrenosti:

Na šolskem igrišču so učenci gradili stolpe iz kock. Med živahno igro je Andrej po nesreči podrl stolp sošolke Vesne, kar jo je razžalostilo. Sprva se je Andrej bal priznati svoje dejanje, saj se ga je sramoval in se pretvarjal, da ni nič narobe. Toda v sebi je vedel, da mora biti iskren – najprej do sebe, saj je čutil krivdo, nato do Vesne. Zbral je pogum in rekel: »Vesna, oprosti, jaz sem podrl tvoj stolp. Nisem hotel.« Vesna mu je odpustila, skupaj sta zgradila nov stolp, njuno prijateljstvo pa se je okrepilo. Andrej je občutil ponos, ker je premagal sram in bil iskren. Če bi lagal ali molčal, bi krivda rasla, Vesna pa bi izgubila zaupanje v razred. Iskrenost je prinesla olajšanje, veselje in tesnejše odnose, medtem ko bi laganje povzročilo razdore in nezaupanje.

Vrednota: POŠTENOST z vidika iskrenosti je govorjenje resnice in izogibanje laganju ali zavajanju, tako do sebe (priznavanje lastnih občutkov, napak, motivov) kot do drugih (odkritost v odnosih).

Vprašanja za pogovor:

- Kdaj ti je težko biti iskren? Kaj takrat narediš?
- Katera je tvoja zadnja izkušnja, ko nekdo ni bil iskren s tabo? Kako si se počutil?

Poštenost z vidika pravičnosti:

Na šolskem turnirju so učenci igrali ekipno igro, kjer je kapetan razdelil vloge. Kapetan Miha je želel, da je razdelitev pravična, zato je vloge dodelil glede na sposobnosti, ne priljubljenosti. Jaku, ki je bil manj priljubljen, vendar odličen v strategiji, je dal ključno vlogo, čeprav so prijatelji pričakovali prednost zase. Mihova pravična odločitev je vodila do zmage ekipe, saj so vsi prispevali svoje najboljše. Razred je cenil Mihovo poštenost, odnosi pa so se okrepili. Če bi Miha favoriziral prijatelje, bi nepravičnost povzročila prepire, Jaka bi se počutil izključenega, ekipa pa bi izgubila igro. Pravičnost je prinesla spoštovanje in enotnost, nepravičnost pa bi vodila v razdrobljenost in nezaupanje.

Vprašanja za pogovor:

- Zakaj so vsi člani ekipe dobro sprejeli Mihovo pravičnost?
- Kdaj za neko odločitev ali nekega človeka rečemo, da je pravičen?
- Kdaj si bil nazadnje ti pravičen oz. nepravičen? Kako se je to kazalo navzven in kakšen občutek si imel ti sam?
- Kakšne izkušnje pravičnosti oz. nepravičnosti imaš v šoli? Predstavi to s konkretnim primerom.

Vrednota: POŠTENOST z vidika pravičnosti je enakopravno obravnavanje, iskanje resnice in izogibanje nepoštenim dejanjem, kot je pristranskost ali kraja.

Poštenost z vidika zanesljivosti:

Učenci so se dogovorili, da bodo pripravili šolsko prireditev za starše. Zoja je obljubila, da bo organizirala oder, Lovro pa, da bo poskrbel za plakate. Kljub natrpanemu urniku sta zavzeto izpolnila obljube: Zoja je pravočasno uredila oder, Lovro pa je natisnil privlačne plakate. Njuna zanesljivost je navdihnila sošolce, ki so prav tako dokončali svoje naloge. Prireditev je uspela, učenci so bili ponosni, starši in učitelji pa so pohvalili njihovo odgovornost. Če bi Zoja in Lovro prelomila obljubo, bi prireditev propadla, kar bi povzročilo razočaranje in stisko v razredu. Zanesljivost je prinesla ugled, zaupanje in veselje, neizpolnitev dogovorov pa bi vodila v neuspeh in razdore.

Vprašanja za pogovor:

- Kako sta po vašem mnenju morala delovati Zoja in Lovro, da sta izpolnila svoje obljube in navzven delovala kot zanesljiva? Tukaj sicer ugibamo, vendar poskusite naštet kar največ elementov, ki so omogočili njuno zanesljivost.
- Kako se ocenjujete; kot zanesljivi ali nezanesljivi? Naštejte nekaj primerov, ki potrjujejo vašo trditev.
- Skupaj določite in zapišite nekaj smernic, ki pomagajo k zanesljivosti.

Vrednota: POŠTENOST z vidika zanesljivosti je izpolnjevanje dogovorov in obljub, kar kaže poštenost in zaupanja vredno vedenje.

Poštenost z vidika odgovornosti:

Na šolskem dvorišču so učenci igrali nogomet, ko je Niko z žogo po nesreči razbil okno učilnice. Sprva je želel zbežati, saj se je bal kazni, vendar je vedel, da mora prevzeti odgovornost. Prijavil se je učiteljici in rekel: »Jaz sem razbil okno, oprostite. Pomagal bom pri popravilu.« Skupaj z očetom je plačal za novo okno, razred pa je organiziral akcijo zbiranja starih steklenic, da so pokrili del stroškov. Niko je tudi pospravil steklo, da nihče ne bi bil poškodovan. Njegova odgovornost je preprečila škodo drugim in pokazala, da poštenost pomeni popravljanje napak. Učiteljica in sošolci so cenili Nikovo dejanje, razred pa je postal bolj povezan. Če bi Niko zanikal krivdo ali pustil razbito okno, bi to povzročilo nezaupanje in nevarnost. Odgovornost je prinesla spoštovanje in varnost, neodgovornost pa bi vodila v stisko in razdrobljenost.

Vprašanja za pogovor:

- Katere možne izbire je imel Niko, potem ko je razbil okno? Ugibajte oz. predvidevajte, kako bi lahko zgodba tekla ob različnih možnih izbirah.
- Povejte primer, ko ste v podobni situaciji tudi sami ravnali odgovorno. Kako ste se ob tem počutili? Kakšen je bil odziv drugih ljudi?
- Za kaj ste odgovorni? Kako izvršujete to svojo odgovornost?

Predstavimo nekaj pregovorov in se pogovorimo o njihovem pomenu:

- »Poštenost ne potrebuje pravil.« Albert Camus
- »Poštenost je prvo poglavje v knjigi modrosti.« Thomas Jefferson
- »S poštenjem se največ doseže.« Slovenski pregovor

Z otroki se pogovorimo:

- Kaj je prednost tega, da smo pošteni?
- Kaj so lahko rezultati vašega poštenega delovanja za vas, vašo družino?
- Koga poznate, ki je res pošten?
- Kako ta oseba živi in deluje?

Vrednota: POŠTENOST z vidika odgovornosti je sprejemanje odgovornosti za svoja dejanja, popravljanje napak in izogibanje škodovanju drugim.

»Učitelj je tisti, ki naredi razliko,
in ne učilnica.«

Michael Morpurgo

Poštenost z vidika poguma za resnico in pravičnost:

V razredu so sošolci širili govorice, da je Nada ukradla denar za razredni izlet, kar jo je osramotilo in osamilo. Vid je vedel, da govorice niso resnične, saj je videl, da je denar padel iz torbe in ga je našel učitelj. Bal se je spregovoriti, saj bi ga pri-
ljubljeni sošolci lahko izobčili, vendar je zbral pogum in učitelju povedal resni-
co: »Nada ni ničesar ukradla, denar se je izgubil.« Nada je bila oproščena, razred
pa se ji je opravičil. Vidov pogum ni bil za osebno slavo, ampak za pomoč Nadi in
vzpostavitev pravičnosti. Njegovo dejanje je okrepilo enotnost razreda, Vid pa se
je počutil močnejšega. Če bi molčal, bi krivica povzročila stisko in nezaupanje.
Pogum za resnico je prinesel pravičnost in notranjo moč, molk pa bi pustil kriv-
do in razdore.

Vrednota: POŠTENOST z vidika poguma za resnico in pravičnost je prema-
govanje strahu pred razkritjem resnice ali popravo krivice, zlasti ko to poma-
ga drugim.

2. VAJA: Poštenost, ki jo pričakujem¹

Veliko stvari jemljemo kot samoumevne. Zdi se nam normalno, da so takšne, kot so, in da bomo dobili, kar pričakujemo. Šele ko nekaj ne izpolni naših pričakovanj, pomislimo, da morda ni bilo pošteno.

Nekaj dojemamo kot pošteno, kadar je v skladu z danimi obljubami ali zapisanimi pravili – skratka, kadar ustreza našim pričakovanjem.

Tudi drugi nas in naša dejanja vidijo kot poštena, če držimo svoje obljube in ravnamo v skladu s splošnimi pričakovanji, ki veljajo v okolju.

Namen: Včasih rečemo: »To ni pošteno.« Ta izraz so osvojili tudi otroci. Najpogostejše izraža naše občutenje, ko se nekaj ne odvije po naših pričakovanjih ali ko gre neka stvar drugače, kot je napovedano, kot je bilo glede na pravila in predpise pričakovano. Nekaj, na kar smo se zanesli, ni bilo tako, kot smo pričakovali. Otroci skozi to dejavnost z izkušnjo doživijo (ne)poštenost in skozi to tudi pomen poštenosti.

»Poštenje je lep dragulj,
vendar precej iz mode.«

Angleški pregovor

Potek:

1. Pripravimo dve vrečki (škatlici) bonbonov, ki jih otroci poznajo in imajo radi. Eno pustimo v originalni embalaži. Pri drugem pakiranju pa bonbone zamenjamo s kamni, želodi, zmečkanimi papirčki.
2. Obe pakiranji prinesemo do otrok in začnemo pogovor: »Ko kupite v trgovini takšno vrečko bonbonov, kaj pričakujete, da boste našli? Kako bo to videti? Kakšen bo okus?«
3. Pustimo dovolj časa, da otroci govorijo in opišejo svoja pričakovanja.

4. Otrokom ponudimo vrečko, v kateri so zaviti kamni, nekaj, kar niso bonboni. Ko odvijejo bonbone in imajo dovolj časa, da izrazijo presenečenje, razočaranje ... jih vprašamo: »Ste presenečeni? Zakaj ste presenečeni?«
5. Potem odpremo vrečko s pravimi bonboni in jih razdelimo otrokom. Vprašamo jih: »Ali je v tej vrečki tisto, kar ste pričakovali, kar mora biti? Je tudi v njeni notranjosti tisto, kar kaže zunanost?«
6. Pošteno je, če je v notranjosti vrečke tisto, kar obljublja zunanost. Pošteni ljudje so tisti, ki naredijo, kar obljubijo, ki govorijo, kar mislijo, in katerih zunanje obnašanje in govorjenje je enako njihovi notranjosti.
7. Otroke vprašamo: »Ali poznate koga, ki je pošten? Ki pove, kar misli, ki naredi, kar je obljubil? Kdaj ste vi pošteni?«

¹ Osnova za dejavnost: Randomactsofkindness.org.

3. VAJA: Najdena torbica ali denarnica

Poštenost se kaže v preprostih in vsakdanjih stvareh, ki nam pridejo na pot. Velike besede o poštenosti nimajo nobene teže, če jih ne spremljajo konkretna dejanja poštenosti, kadar je potreba ali priložnost za to.

Namen: Kdaj pa kdaj najdemo predmet, ki ga je nekdo pozabil ali izgubil. Otroci, ki sami še niso imeli izkušnje, da bi našli neko stvar, ne vedo, kaj in kako postopati. Pri tej dejavnosti ustvarimo izkušnjo, ki omogoča razmislek, pogovor in konkretno dejanje integritete.

Potek:

1. Učiteljica/vzgojiteljica se dogovori z drugo učiteljico/vzgojiteljico, da ji posodi torbico, v kateri naj bo nekaj denarja, kakšen zanimiv predmet (nakit, kozmetika, telefon ...) in bonbon ali drug prigrizek, ki je že odprt. Torbico nastavi (rahlo skrito) na šolskem igrišču oz. dvorišču.
2. Skupina gre na igrišče in se začne igrati skrivalnice. Igrajo se tako dolgo, da nekdo izmed otrok najde torbico.
3. Vzgojiteljica/učiteljica zbere otroke okrog najdbe in usmerja pogovor:
 - a. Kaj je to?
 - b. Zakaj pa je bila torbica tukaj zunaj? Kako se je znašla tukaj?
 - c. Ali smemo pogledati vanjo?
 - d. Verjetno je notri kaj zanimivega? Lahko tisto vzamemo zase?
 - e. Čigava pa je? Kako bomo to ugotovili? (Moramo jo preiskati, da najdemo kakšen dokument, ki pove, kdo je lastnik.)
 - f. Ko po brskanju odkrijemo dokument, se pogovorimo, ali poznamo to osebo. Ker je iz vrtca/šole, jo bodo otroci verjetno prepoznali.
 - g. Kaj bomo naredili sedaj?
 - h. Še eni bonboni so tukaj. Ali si lahko postrežemo z njimi?
4. Torbico skupaj odnesemo lastniku. Lastnik pokaže veselje in hvaležnost ter otrokom podari bonbone, ki so bili v torbici.
5. Po vrnitvi nadaljujemo pogovor:
 - a. Kako se je lastnik počutil, ko je ugotovil, da je torbico nekje izgubil?
 - b. Kako se je počutil, ko smo mu jo prinesli nazaj?
 - c. Kako ste se počutili vi, otroci?

- d. Kaj bi naredili, če ne bi mogli ugotoviti, čigava je, ali pa osebe, ki bi bila na dokumentu, ne bi (pre)poznali?
 - i. Lahko bi koga vprašali.
 - ii. Poskušali bi najti kakšen kontakt te osebe.
 - iii. Denarnico bi odnesli na policijsko postajo.
- e. Ste že kdaj našli kaj, kar ni bilo vaše?
- f. Kaj ste naredili?
- g. Zakaj je treba najdene stvari vrniti lastniku?
- h. Kako imenujemo lastnost, da vedno vrnemo stvari, ki niso naše? Poštenost. Morda otroci najdejo še kakšno drugo ustrezno poimenovanje.

*»Ne uči otrok, kako biti bogat.
Uči jih, kako biti srečen.
Ko bodo odrasli, bodo tako poznali
vrednost stvari,
ne zgolj njihove cene.«*

Victor Hugo

> 4. VAJA: Laž in resnica

Medijska podoba sveta, kamor sodi tudi tržni in politični marketing, je pogosto izkrivljena. Ta podoba kaže idealne stvari, ki jih v resničnem življenju ni mogoče doseči, ali pa tudi neresnične stvari, ki ne morejo obstajati. Ta medijska podoba zavaja otroke in odrasle in pogosto si tudi ti začnejo predstavljati idealne ali neresnične stvari, kot bi bile resnične in kot da se jim dogajajo.

»Iskrenost je dostikrat najdrznejša oblika poguma.«

William Somerset Maugham

Namen: Otroci spoznajo primere laži in resnice ter skozi iskanje teh primerov v vsakdanjem življenju poglobijo svoje razumevanje omenjenih pojmov.

Potek:

1. Naredimo preprosto tabelo in začnemo govoriti in dodajati preproste primere.

Resnica	Laž
• Nebo je modro. • Pes ima 4 noge. • Naša skupina se imenuje _____.	• Trava je modra. • Jabolka naredijo v tovarni. • Naši vzgojiteljici/učiteljici je ime Micka.

Prosimo otroke, da nadaljujejo naštevane laži in resnic.

2. Ko se tabela napolni, jih vprašamo, kakšna je razlika med lažjo in resnico, in se pogovorimo o odgovorih.

3. Dejavnost lahko nadaljujemo tako, da si ogledamo nekaj oglasov, ki se vrtijo na TV. Smiselno je, da učitelj izbere nekaj oglasov, ki obljublajo nemogoče oz. slikajo stvari pretirano lepe in dobre, in nekaj oglasov, ki so precej realistični.
4. Ob vsakem oglasu se z otroki pogovarjamo, ali je to, kar oglas ponuja, resnica ali laž. Kako lahko prepoznamo resnico in laž v oglasih? Zakaj so številni oglasi danes na meji laži ali pa kar prestopijo to mejo?

5. VAJA: Rečem – naredim

Zavedanje, da mora imeti dana beseda težo, je nekaj, kar morajo otroci šele osvojiti. Seveda pa imajo z držanjem dane besede težave tudi številni odrasli. Pri držanju besede gre za celoten cikel. Preden rečem, da bom nekaj naredil, premislim, če to res lahko naredim in če sem predan temu, da to naredim. Če tega ne morem narediti ali če se mi sploh ne zdi pomembno, potem sploh ne rečem oz. ne obljubim. Ko pa enkrat obljubim, je to zaveza, ki se je moram držati. Za odrasle bi to moralo veljati, otroci pa pri tem potrebujejo opominjanje in oporo.

Namen: Otroci za veliko stvari rečejo, da jih bodo naredili. Na nekatere pozabijo, nekatere poizkusijo, vendar so prezahtevne ali zahtevajo preveč napora, za druge si preprosto premislijo. Pri tej dejavnosti vzgojiteljica vsaj delno spremlja obljube otrok in njihovo uresničevanje in jih spodbudi ter opogumi, da katero od njih tudi naredijo.

Gre za kombinacijo načrtnih dejavnosti in pozornosti na spontane priložnosti, ko otrok reče, da bo nekaj naredil.

Potek:

1. Dejavnost začnemo z načrtovanim dogodkom, ki mu lahko damo naslov 'Lepo je v naši igralnici/učilnici/šoli'.
2. Z otroki se pogovarjamo, kaj vse je lepo v igralnici/učilnici/šoli, kaj vse prispeva k našemu dobremu počutju.
3. Otroke spodbudimo, da odkrivajo, kaj vse bi še lahko prispevalo k boljšemu počutju. Po potrebi jih usmerimo na naslednja področja:
 - a. urejenost prostora,
 - b. zanimive dejavnosti,
 - c. medsebojna prijaznost in pomoč.
4. Vprašamo jih, kdo lahko te stvari naredi, kdo lahko prispeva k boljšemu počutju. V pogovoru pridemo do tega, da to naredimo le mi sami.
5. Otroke spodbudimo, da predlagajo nekaj konkretnega, kar bodo naredili za boljše počutje v učilnici ali šoli. Pri izbiri dejavnosti jim pomagamo tako, da so:
 - a. dovolj preproste zanje (dosegljive),
 - b. časovno opredeljene (do kdaj bo to narejeno),
 - c. ustrezne (res prispevajo k boljšemu počutju v skupini).
6. Na plakat napišemo ime otroka in zraven njegovo dejavnost ter rok izvedbe. Otrokom povemo, da so to njihove obljube, ki jih morajo držati. Primerno jih spodbujamo, da izpolnijo svoje obljube.

7. Pozorni smo na otrokove spontane obljube, ki se nanašajo na druge otroke v razredu ali igralnici in na čas, preživet v vrtcu. Ko slišimo takšno obljubo, vprašamo otroka: »Ali je to tvoja obljuba? Jo napišem na plakat?« Po potrebi preverimo izpolnljivost obljube in se o tem pogovorimo z otrokom. Opozorimo jih na misel: »Obljubim le, kar lahko izpolnim.«
8. Ko poteče rok za izpolnitev neke obljube, preverimo, kaj je bilo narejeno. Če je bila obljuba izpolnjena, to v neki preprosti obliki praznujemo (zapojemo, se igramo neko igro, pojemo piškote ...). Če obljuba ni bila izpolnjena, se pogovorimo z otrokom, kako mu lahko pomagamo, da bo obljubo izpolnil, in postavimo novi rok.

»Večina nas na koncu konča z največ petimi ali šestimi ljudmi, ki se nas spominjajo. Učitelji pa imajo na tisoče ljudi, ki se jih spominjajo do konca življenja.«

Andy Rooney

MEDSEBOJNA POMOČ

*Več hvaležnosti zasluži,
kdor človeku pomaga, da ne pade,
kakor tisti, ki ga pobira.*

Danski pregovor

1. VAJA: Pogovor o vrednoti 'medsebojna pomoč' skozi zgodbo

Namen: Učenci se zavedo, da medsebojna pomoč ni samoumevna in da jo je treba načrtovati in zavestno usmerjati.

Primer zgodbe: »Skupinsko učenje za test«: Na osnovni šoli so učenci pripravljali pomemben test iz naravoslovja, toda nekateri, npr. Lena, so imeli težave z razumevanjem snovi. Razred je sklenil, da si bodo pomagali med seboj: boljši učenci so organizirali učne skupine, kjer so razlagali snov. Tilen, ki je bil odličen v biologiji, je Leni potrpežljivo razložil fotosintezo, medtem ko je ona pomagala njemu z zapiski, saj je bila zelo organizirana. Drugi učenci so prispevali prigrizke in sokove. Nesebična medsebojna pomoč je vsem omogočila boljše razumevanje snovi, test pa so opravili z odličnimi rezultati. Razred je bil ponosen, učenci pa so se počutili povezane. Ko pa je nekoč skupina zavrnila pomoč sošolcem, rekoč: »Naj se učijo sami!« so se tisti učenci počutili osamljene, njihovi rezultati pa so bili slabši, kar je oslabilo enotnost razreda. Nesebična medsebojna pomoč je prinesla uspeh in veselje, sebičnost pa osamljenost in razdrobljenost.

Vprašanja za pogovor:

- Kaj je učence motiviralo, da so organizirali medsebojno pomoč pri učenju?
- Kdo je organiziral in vodil to medsebojno pomoč? Ali se lahko to zgodi popolnoma spontano?
- Kako si v vašem razredu pomagate med seboj? Kaj bi lahko izboljšali?

Vrednota: Medsebojna pomoč kot nesebično sodelovanje, ki krepi posameznika in skupnost.

➤ 2. VAJA: Ko se pojavi priložnost

Namen: Otroci imajo več ali manj občutka, kdaj je treba poskrbeti za vrstnike, jim pomagati ali jih potolažiti. Z načrtnim opazovanjem in opozarjanjem otrok na priložnosti za skrb za druge to dimenzijo pri njih tudi razvijamo.

Potek: Otroke opozorimo, da bomo ta teden posebej pozorni, če bo kdo potreboval kakšno posebno skrb in njihovo pomoč. Pozornost naj bo usmerjena na šolo in tudi na dom ter ostale ustanove, ki jih obiskujemo.

Otroke vprašamo, kako vemo, da drugi potrebujejo pomoč. Pogovorimo se o neposredni prošnji, zunanjih, nebesednih znakov, kot so jok, nemoč, opazovanje, ko nekdo težko opravlja neko nalogo ali je negotov na samem začetku naloge ... Kakšno pomoč potrebujejo vrstniki, družinski člani, udeleženci v drugih ustanovah? Otroci govorijo iz svojih izkušenj in glede na opazovanje drugih. Pomagamo jim še z naslednjimi predlogi:

- pomoč pri učenju,
- poslušanje in pogovor ob stiski,
- pomoč pri težavnem fizičnem opravilu,
- pomoč pri prečkanju ceste,
- tolažba ob bolečini ali žalosti ...

Vse predloge zapišemo na plakat. S pomočjo otrok tudi narišemo simbol za vsak predlog. Ob vsakem predlogu se pogovorimo, kako bi v določeni okoliščini pomagali. Po končanem pogovoru otroke še enkrat opomnimo, naj v naslednjem tednu, desetih dneh ali kar celem mesecu pozorno opazujejo svoje prijatelje v skupini in jim po potrebi in svojih močeh pomagajo. Vsak dan tudi na kratko preverimo, kaj se je dogajalo, kaj so opazili in kako so pomagali.

»Najboljše v človekovem življenju
so majhna dejanja pozornosti in
ljubezni, ki nimajo imen in se jih niti ne
spominjamo.«

William Wordsworth

3. VAJA: Medgeneracijska pomoč/sodelovanje

Medgeneracijsko sodelovanje je velik izziv. Izziv je, ker težko sodelujemo in težko načrtujemo sodelovanje. Načrtovanje sodelovanja seveda zahteva delo in napor. Potencial, ki ga imajo starejše generacije, in čas, ki ga imajo na voljo, je velik. Potencial pa imajo tudi otroci in mladi, potencial, da starejšim dajo občutek, da jih nekdo potrebuje, in seveda, da jim posredujejo znanje in veščine, ki jih mladi imajo, starejši pa potrebujejo.

*»Nikoli me ne skrbijo dejanja.
Kar me skrbi, je odsotnost dejanj.«*

Winston Churchill

Namen: Če želimo medgeneracijsko sodelovanje in razumevanje, ne zadostuje eno srečanje z dedki in babicami na leto. Treba je vzpostaviti stalno in redno srečevanje in sodelovanje. To zahteva načrtno delo in precej vloženega napora. Ob takšnem delovanju potrebujemo tudi zavedanje, da se spremembe zgodijo šele čez čas.

Za načrtovanje te dejavnosti moramo premisliti:

- Katera znanja in veščine, ki jih imajo (nekateri) starejši, si želimo tudi sami?
- Za katera znanja in veščine bi bilo dobrodošlo, da bi jih starejši posredovali otrokom?
- Kaj potrebujejo starejši in bi jih to lahko naučili ali jim pri tem pomagali otroci?

Potek: Iščemo dejavnosti, ki bi lahko bile kontinuirane. Nekaj možnosti:

- Dedke in babice povabimo enkrat tedensko na skupno telovadbo z otroki. Vabilo nenehno ponavljamo, da se število udeležencev sčasoma poveča.
- Dedke in babice povabimo na srečanje in jih tam povprašamo, kaj bi lahko naučili otroke oz. počeli skupaj z njimi. Pripravimo seznam in časovno razporeditev tako, da je približno vsak teden v skupini en dedek oz. ena babica. Lahko

pa tudi več dedkov oz. babic pripravi posamezno srečanje. Dedke in babice lahko vključujemo v razširjeni program.

- Če je mogoče, lahko skupina otrok vsak teden obišče dom za ostarele, kjer pripravijo nastop, igrajo družabne igre s starejšimi, se učijo drug od drugega ...
- Dedek ali babica lahko vodi interesno dejavnost ali krožek na šoli.
- Babice ali dedki lahko prihajajo v vrtec vsak dan in v skupinah prebirajo ali pripovedujejo pravljice.
- ...

➤ 4. VAJA: Pomagati – ko se pojavi priložnost

Vzgoja za vrednote je vedno vzgoja za odprtost, da vidimo in prepoznamo potrebe ljudi, ki jih srečujemo, in je pripravljenost, da v danem trenutku naredimo, kar je najbolj potrebno.

Namen: Otroci imajo več ali manj občutka, kdaj je treba poskrbeti za vrstnike, jim pomagati ali jih potolažiti. Z načrtnim opazovanjem in opozarjanjem otrok na priložnosti za skrb za druge to dimenzijo pri njih tudi razvijamo.

Potek:

- Otroke opozorimo, da bomo v tem tednu posebej pozorni, če bo kdo potreboval kakšno posebno skrb in njihovo pomoč.
- Otroke vprašamo, kako vemo, da drugi potrebujejo pomoč. Pogovorimo se o prošnji, zunanjih, nebesednih znakih, kot so jok, nemoč ...
- Kakšno pomoč potrebujejo otroci? Otroci govorijo iz svojih izkušenj in glede na opazovanje drugih. Pomagamo jim še z naslednjimi predlogi:
 - pomoč pri obuvanju in oblačenju,
 - pomoč na igralih,
 - ko si nekdo še ne zna sam narezati hrane,
 - ko nekdo pade in se udari ali poškoduje,
 - ko je nekdo žalosten ...

»Najboljše v človekovem življenju
so majhna dejanja pozornosti in
ljubezni, ki nimajo imen in se jih niti ne
spominjamo.«

William Wordsworth

- Vse predloge zapišemo na plakat. S pomočjo otrok tudi narišemo simbol za vsak predlog.
- Ob vsakem predlogu se pogovorimo, kako bi v določeni okolščini pomagali.
- Po končanem pogovoru otroke še enkrat opomnimo, naj v naslednjem tednu, desetih dneh ali kar celem mesecu pozorno opazujejo svoje prijatelje v skupini in jim po potrebi in svojih močeh pomagajo.
- Vsak dan tudi na kratko preverimo, kaj se je dogajalo, kaj so opazili in kako so pomagali.
- Tudi sami opazujemo otroke pri igri in dejavnostih. Kako se odzivajo, ko nekdo pade, joče ali potrebuje pomoč? Pri katerem elementu pomoči imajo največ težav? Kaj jim gre dobro od rok? Opazujemo vsakega posameznika in si lahko zabeležimo tudi njegovo skrb za druge. Po potrebi sami pomagamo ali usmerimo in opogumimo drugega otroka, da ponudi pomoč.

➤ 5. VAJA: Opazimo sopomoč

Kaj izpostavimo kot nekaj pozitivnega? Kaj postavimo na oder?

Potek: Otrokom povemo, da bomo en mesec opazovali, kdo je storil nekaj lepega - da je torej nekomu nekaj pomagal.

Eno tablo namenimo temu, da bomo ves mesec zapisovali ta lepa dejanja. Lahko dobimo tudi večji plakat in ga obesimo na steno.

Naloga otrokom je, da opazujejo, kdaj bo kdo naredil nekaj lepega za drugega, torej nekaj pomagal. Ne smejo zapisati in omenjati sebe, ampak lahko izpostavi-jo sošolca. Primer pove učiteljici, ki zapiše lepo dejanje in poleg ime tistega, ki je to dejanje naredil.

Po končanem mesecu dni preberemo vsa lepa dejanja in osebe, ki so to storile in pri vsakem posebej zaploskamo.

S tem otrokom kažemo, da je vredno izpostavljati in pohvaliti ter zaposloskati lepih dejanjem sopomoči.

»Dober učitelj je kot sveča –
porabi samega sebe,
da bi osvetlil pot drugim.«

Mustafa Kemal Atatürk

PRIPADNOST

»Izročila so kažipot v globini naše
podzavesti.«

Ellen Goodman

1. VAJA: Pogovor o pripadnosti skozi zgodbo

Brez pripadnosti nas ni. Pripadnost so nitke, ki nas držijo pokonci, so žile, po katerih priteka do nas življenjska tekočina, so trdna tla, na katerih stojimo. Brez pripadnosti smo izgubljeni v vesolju, v breztežnostnem in brezračnem prostoru.

Namen: Otroci skozi različne zgodbe spoznajo nekaj elementov vrednote pripadnosti in te posamezne elemente povežejo s svojimi izzivi življenja v različnih skupnostih.

Pripadnost z vidika povezanosti

»Veriga povezanosti«: V razredu so učenci želeli okrepiti povezanost. Učiteljica jih je povabila, naj delijo zgodbe o tem, kdaj so se počutili sprejete. Eva je povedala, kako ji je sošolec pomagal pri matematiki, kar ji je dalo občutek pripadnosti. Jan je opisal, kako so na pikniku plesali skupaj, zaradi česar je bil ponosen na razred. Učenci so zapisali svoje zgodbe na papirnate trakove in jih povezali v verigo, ki je krasila učilnico. Veriga je simbolizirala njihovo povezanost, razred pa je postal enotnejši. Če bi ostali osamljeni, bi prevladali žalost in razdrobljenost. Povezanost je prinesla veselje in samozavest.

Vprašanja za pogovor:

- Zakaj sta se Eva in Jan počutila sprejeta ob opisani dejavnosti?
- Kdaj se vi počutite sprejeti v svoji družini, med prijatelji in v razredu?
- Kako lahko v razredu ustvarimo občutek povezanosti?

Vrednota: PRIPADNOST z vidika povezanosti daje posamezniku občutek, da je sprejet, razumljen ali cenjen znotraj skupine.

Pripadnost z vidika pasti izključevalnosti

»Nestrpnost na medšolskem turnirju«: OŠ Sonce in OŠ Luna sta tekmovali na nogometnem turnirju. Obe šoli sta bili ponosni na svoje ekipe, toda po tekmah so postali navijači nestrpni. Sonce je obtoževalo Luno goljufanja, Luna pa Sonce pristranskosti. Učenci so se izogibali drug drugega, prijatelji iz nasprotnih šol pa so bili označeni za »izdajalce«. Luka iz Sonca se je zaljubil v Majo iz Lune, kar je povzročilo zasmehovanje: »Kako lahko hodiš z njo, ona je iz Lune!« Športni dnevi so potekali v znamenju razdeljenosti in vzdušje je bilo napeto. Učitelji so organizirali dan druženja z mešanimi ekipami, kjer sta Luka in Maja delila svojo zgodbo.

Učenci so ugotovili, da imajo skupna zanimanja, in začeli prijateljevati. Sodelovanje je prineslo enotnost, nestrpnost pa bi povzročila razdore.

Vprašanja za pogovor:

- Kaj vse je prispevalo k razvoju nestrpnosti med učenci OŠ Luna in OŠ Sonce?
- Navedite primere, ko se je razvila nestrpnost med vašo in kakšno drugo šolo, med vašim in drugim razredom, med vašo družino in sosedi ... Kako se je ta nestrpnost kazala in kaj ste naredili, da ste jo zmanjšali ali odpravili?

Vidik: Pasti izključevalne pripadnosti in vrednost vključevalne pripadnosti.

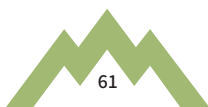
Pripadnost z vidika identifikacije in zvestobe

»Šolski vrt raznovrstnosti«: OŠ Zvezda je želela ustvariti šolski vrt, da bi delila pridelke z domom upokojencev. Učenci, imenovani Zvezdni vrtnarji, so se poistovetili z idejo: »Smo Zvezda, ki pomaga!« Vsak je prispeval edinstveno vrline: Ana je poznala rastline, Marko je organiziral delo, Sara je okrasila vrt, Luka je kopal gredice. Sprva so nekateri opustili zvestobo, rekoč: »Naj delajo drugi!« Vrt je propadal, kar je razočaralo vse. Naslednje leto so se zavezali zvestobi: Ana je učila o rastlinah, Marko je razdelil naloge, novi člani pa so dodali ideje, kot je priprava komposta. Njihove različne vrline so ustvarile sinergijo, vrt je uspel, pridelki pa so razveselili upokojence. Pomanjkanje zvestobe bi povzročilo neuspeh, zvestoba pa je prinesla ponos in splošno dobro.

Vprašanja za pogovor:

- Kaj vse je bilo potrebno za uspevanje šolskega vrta? Kaj je Zvezdne vrtnarje najbolj povezovalo med seboj?
- Spomnite se kakšnega projekta, kjer ste sodelovali, pa je propadel. Kaj so bili glavni razlogi za propad?
- Pri katerih projektih sodelujete sedaj? Lahko gre za družinske, krajevne, razredne, šolske, društvene projekte. Predlagajte nekaj smernic in dejavnosti, ki bodo zagotavljale uspešnost projekta.

Vidik: Identifikacija in zvestoba, ki združujeta različne vloge za boljši rezultat.

2. VAJA: Družinski grb

Temeljno pripadnost dobimo in razvijamo v družini. V družini se oblikujejo vrednote, obredi, praznovanja. V družino prihajajo ljudje, ki prinašajo darila. Družina živi v neki zgradbi, v nekem okolju in se ukvarja z nekimi dejavnostmi. Vse to oblikuje identiteto družinskih članov.

Učitelj naj bo pozoren, ali je v družini katerega izmed otrok stanje, ki bi lahko prebudilo zelo neprijetne občutke (nedavna smrt v družini, odsotnost pomembnih članov, velika nefunkcionalnost družine, rejništvo itd.). V takšnem primeru se učitelj pogovori s posameznim otrokom ali pa dejavnosti sploh ne izvaja.

»Družina je ključ do sreče.«

Azerbajdžanski pregovor

Namen: Otroci se zavedo nekaterih elementov, ki določajo njihovo družino, in to grafično izrazijo.

Potek:

1. Učitelj povabi učence, da doma razmislijo in se pogovorijo s starši, kaj je značilno za njihovo družino, katere družinske običaje in praznovanja imajo, kaj počnejo skupaj, ali imajo v družini kakšno posebno dejavnost (obrt, podjetje, kmetija ipd.), je katera oseba iz preteklosti posebej zaznamovala družino ...
2. Učitelj pripravi liste, na katerih je obris grba in zgoraj napis 'MOJA DRUŽINA'.
3. Učence uvede v pojem grba in se pogovori, kakšne grbe poznajo in kaj grb predstavlja. Predstavi jim slovenski in občinski grb in pojasni, kaj prikazuje ta.
4. Učence povabi k ustvarjanju družinskega grba. Na voljo imajo različna pisala in barvice. Obris grba naj razdelijo na več delov ali pa ustvarijo enotno sliko, ki predstavlja nekatere od teh elementov:
 - a. kaj njihova družina rada počne,
 - b. kaj je tisto, kar jih najbolj povezuje,
 - c. družinska tradicija,
 - d. kraj oz. lokacija bivanja,
 - e. pomembni predniki,
 - f. s čim se družina ukvarja.
5. Vsak otrok na kratko predstavi grb svoje družine.

3. VAJA: Naš kraj

Pripadnost se krepi z vključevanjem, s poznavanjem, s sodelovanjem. Če o neki stvari (kraju, skupnosti, društvu ...) ne vemo nič, ne moremo biti temu pripadni. Ko pa postanemo neki stvari pripadni, smo za to tudi pripravljeni narediti več, spoznavati zgodovino in dosežke. Brez pripadnosti ni predanosti in brez slednje ni pripadnosti. Nekje je torej treba začeti in korak za korakom se gradita pripadnost in predanost.

Namen: Odkrivamo in predstavljamo zgodovino, dosežke in lepoto našega kraja in tako gradimo pripadnost.

Potek:

V šoli bomo pripravili razstavo o domačem kraju. V pripravo bodo vključeni vsi razredi.

- Izberemo skupino za pripravo razstave. V njej so 2–3 učitelji in 2–3 učenci tretje triade. Potrebujemo nekoga, ki dobro pozna kraj, nekoga, ki je dober organizator, nekoga, ki ima čut za estetsko postavitvev razstave, in nekoga, ki je tehnično kompetenten za postavitvev razstave.
- Skupina se dogovori o področjih, ki jih bo razstava pokrivala: podjetništvo, kultura, šport, umetnost, pomembni krajani v zgodovini, naravne lepote, kulturni spomeniki. Izbor je odvisen od stanja v posameznem kraju.
- V vsakem razredu pripravijo uvod v dejavnost, kjer predstavijo pripravo razstave in področja, ki jih bo razstava obsegala. Otroci na hitro povedo, katere osebe, znamenitosti, dogodke in ustanove poznajo v svojem kraju. Učitelj jih usmeri, da tudi doma vprašajo dedke in babice ter druge. Preverijo tudi, ali imajo morda kakšne fotografije, predmete, knjige, dokumente.
- S sporočilom vključimo tudi starše in jih povabimo, da otrokom posredujejo informacije ter morebitne predmete in dokumente.
- Otroci prinesejo v šolo informacije ter predmete in dokumente. Vse predmete in dokumente ustrezno označimo in zabeležimo, komu pripadajo.
- V vsakem razredu namenimo nekaj časa, da učenci predstavijo, kaj so prinesli, in opišejo možnosti, ki jih še niso mogli prinesiti v šolo.
- Skupina, ki skrbi za pripravo razstave, zbere podatke iz vseh razredov ter oblikuje koncept razstave.
- K postavitvi razstave povabijo tiste učence in učitelje, ki so pripravljeni sodelovati.

- Pomembno je, da je razstava kakovostna, da so razstavljene kakovostne fotografije, vsaj nekaj konkretnih predmetov, morda kakšen video. Namen je, da res predstavimo kraj tako, da predstavitev pritegne otroke in odrasle.
- Skupina, določena za pripravo razstave, lahko organizira tudi vodenje po razstavi in usposobi nekaj vodičev.
- Pripravimo tudi otvoritev razstave ter k sodelovanju povabimo nadarjene učence in prepoznavne lokalne umetnike.

Zbiramo:

- stare in na novo posnete fotografije kraja, naravnih in kulturnih znamenitosti, pomembnih dogodkov, ustanov, podjetij ipd.,
- stare razglednice kraja,
- knjige, ki govorijo o kraju ali so jih napisali krajani.

> 4. VAJA: Praznujemo

V Sloveniji imamo precej državnih praznikov, ki so povezani s Slovenijo in slovenstvom:

- 8. februar: Prešernov dan, slovenski kulturni praznik;
- 27. april: dan upora proti okupatorju;
- 8. junij: dan Primoža Trubarja;
- 25. junij: dan državnosti;
- 17. avgust: združitev prekmurskih Slovencev z matičnim narodom;
- 15. september: vrnitev Primorske k matični domovini;
- 23. september: dan slovenskega športa;
- 25. oktober: dan suverenosti;
- 23. november: dan Rudolfa Maistra;
- 26. december: dan samostojnosti in enotnosti.

Veliko ljudi, še posebej otrok, ne pozna pomena večine teh praznikov. Vsak praznik pa pove nekaj o naši zgodovini in dosežkih.

Namen: Na kratko obeležimo vsak državni praznik, ki je povezan s Slovenijo.

Potek:

1. Na ravni šole določimo osebo, ki bo v tekočem šolskem letu skrbela za obeležbo vseh praznikov. Ta oseba povezuje že obstoječe oz. tradicionalne dejavnosti ob posameznih praznikih in v primeru, da obstajajo osebe, ki so za to odgovorne. Ta oseba koordinira izvedbo vseh obeležb. Obeležbe so lahko izvedene na različne načine:
 - a. Prebere se kratka razlaga po šolskem radiu.
 - b. Pripravimo dejavnost v obsegu 10–45 minut (prilagojeno starosti otrok). Izvedejo jo učitelji, ki so določen dan in določeno uro v nekem razredu.
 - c. Vsi učenci in delavci šole se zberejo v šolski avli. Predvajajo himno. Ravnatelj_ica ima kratek nagovor in izvedejo eno točko umetniškega programa (glasbena točka, recitacija ali plesna točka).
2. Koordinator v dogovoru z učitelji določi čas izvedbe.
3. Nekaj dni pred izvedbo vsem učiteljem posreduje morebitne zadolžitve in gradivo, dan pred izvedbo pa jih opomni nanje.

5. VAJA: Razredna ustava

Skupnost, v kateri učenci aktivno preživijo zelo veliko časa, je razred. Ko se prvi dan prvega razreda znajdejo v njem, so tujci in jih ne povezuje skoraj nič. Kaj se zgodi v naslednjih mesecih in letih, pa je malo odvisno od otrok in njihovih značajev, precej pa tudi od učiteljev in še posebej od razrednika.

Dejavnosti namenimo nekaj časa v vsakem šolskem letu.

Namen: Z rednimi usmerjenimi dejavnostmi odkrivamo in gradimo pripadnost razredu, ki jo fizično opredelimo v razredni ustavi.

Potek: Odkrivamo, kdo smo kot razred.

1. Pozitivne lastnosti posameznikov: Za vsakega učenca sošolci in učitelj poiščejo eno ali dve ključni dobri lastnosti.
2. Kako bi opisali naš razred? Pripravimo karte z ilustracijo in napisom (pri tem si lahko pomagamo z umetno inteligenco):
 - a. športen,
 - b. razigran,
 - c. pevski,
 - d. radoveden,
 - e. zgovoren,
 - f. vesel,
 - g. ustvarjalen,
 - h. pripravljen pomagati,
 - i. prijateljski,
 - j. vedoželjen,
 - k. hudomušen.
3. Karte razvrstimo po tleh učilnice in učenci si jih ogledajo ter se odločijo za dve, ki najbolje opredeljujeta njihov razred. Vsak učenec dobi dve barvni nalepki in po eno nalepi na izbrani karti. Dva ali trije opisi, ki dobijo največ nalepk, so tisti, ki gredo v razredno ustavo.
4. Kakšni si želite biti kot razred? Iščemo razredne vrednote. Pripravimo nabor vrednot, ki jih po potrebi ponudimo učencem, če se jih sami ne spomnijo:
 - a. prijazni,
 - b. pripravljeni pomagati,

»Izobraževanje ni polnjenje lonca,
ampak prižiganje ognja.«

William Butler Yeats

- c. iznajdljivi,
 - d. odprti in sprejemajoči do novih ljudi,
 - e. vredni zaupanja,
 - f. spoštljivi,
 - g. zabavni,
 - h. razgledani,
 - i. vztrajni,
 - j. delavni.
5. V razredu se dogovorimo in izberemo do 5 vrednot, ki jim bomo sledili v tem šolskem letu.
 6. Izdelamo plakat, kjer so zapisane pozitivne lastnosti vseh učencev, do trije opisi našega razreda ter do 5 vrednot, ki jim bomo sledili.
 7. Učenci razmišljajo o razrednem grbu na podlagi vseh opredelitev. Eden ali dva likovno bolj nadarjena učenca ga ustvarita na plakatu.
 8. Plakat visi v učilnici. Ob njem se ustavimo, kadar gre v razredu kaj narobe, in se spomnimo vrednot ali opredelitev razreda, da nas usmerijo. Ko moramo nekaj narediti, pa nam lahko pomaga nabor pozitivnih lastnosti učencev.
 9. Ustavo vsako leto preverimo in dopolnimo, če je to potrebno.

ZMERNOST

»Prava mera je najboljša
pri vseh stvareh.«

Heziod

➤ 1. VAJA: Pogovor o zmernosti skozi zgodbo

Namen: Učenci skozi pogovor o zgodbi in dogodkih, ki so se ali se bodo odvili, prepoznavajo pravo mero.

»Ravnovesje na šolskem pikniku«

Na šolskem pikniku v slovenski vasi so učenci organizirali igre, hrano in glasbo. Žan je bil zadolžen za sladice in je sprva želel prinesiti ogromno tort, da bi navdušil vse, vendar je ugotovil, da bi to porabilo preveč denarja in hrane. Namesto tega je zmerno izbral nekaj manjših sladic, ki so zadostile vsem. Prav tako je skupina učencev, ki je izbirala glasbo, želela igrati samo glasne pesmi, vendar so se dogovorili za zmerno mešanico mirnih in živahnih skladb, da bi uživali vsi. Zmernost je omogočila, da je piknik potekal v ravnovesju – hrana se ni zavrгла, vzdušje pa je bilo prijetno za vse. Ko pa so nekoč učenci pretiravali z glasbo in igrami, ne da bi upoštevali druge, je piknik postal kaotičen, nekateri so odšli razočarani. Zmernost je prinesla harmonijo in veselje, pretiravanje pa razdor in izgubo ravnovesja.

Vprašanja za pogovor:

- Kaj je učence usmerilo v zmernost oz. pravo mero pri načrtovanju šolskega piknika?
- Ali načrtujete kakšen dogodek doma ali v šoli? Kateri so elementi dogodka, ki bi lahko hitro šli v eno ali drugo skrajnost (preveč ali premalo, prekratko ali predolgo ...)? Kaj je prava mera pri teh elementih?
- Kako prepoznamo, da smo se v nekem primeru odločili za pravo mero?
- Spomnite se kakšnega dogodka, kjer pa res ni bilo prave mere. Kako se je to kazalo, kakšne so bile posledice?

Vrednota: Zmernost kot ravnovesje in odgovornost pri odločitvah, ki koristijo posamezniku in skupnosti.

> 2. VAJA: Živeti preprosto, da bi tudi drugi lahko živeli preprosto

Prostovoljna preprostost pa pomeni osebno odločitev za odrekanje pretiranemu bogastvu in za preprostejše izbire v življenju. Ob prostovoljni odločitvi za preprostost odpadejo številne travme zaradi bogastva drugih. Ker preprostost pomeni tudi odločanje za bistveno, prispeva h kakovosti življenja.

Namen: Dejavnost usmerja v osebni premislek strokovnih delavcev, otrok in staršev o tem, kaj lahko v svojem osebni in družinskem življenju odvzamemo, odvržemo, poenostavimo in tako ustvarjamo pogoje za dostojno in preprosto življenje ostalih ljudi v soseski, državi in svetu nasploh. Gre nekako za inventuro našega življenja v potrošniški družbi, ki nam vsiljuje uporabo številnih bolj ali manj nepotrebnih reči.

»Stvari morajo biti tako preproste,
kot so le lahko, vendar ne bolj.«

Albert Einstein

Potek: Pri tej dejavnosti gre bolj za osebno spraševanje in sprejemanje odločitev. To osebno spraševanje uvedemo v razredu skozi pogovor. V pomoč naj bodo vprašanja:

1. Katere stvari, ki jih kupujemo, lahko relativno preprosto naredimo sami? Nekaj idej: peka kruha, izdelava pralnega praška, različna popravila (čiščenje odtokov, zamenjava tesnila na pipi ali WC kotličku itd.).
2. Katere stvari, ki jih sedaj kupujemo, lahko izločimo, ker so nepotrebne, ali pa jih nadomestimo s preprostejšimi?
3. Ko kupujemo izdelke (predvsem gre tukaj za tehnične izdelke: telefone, računalnike, gospodinjske aparate, avtomobile ...), pred nakupom natančno določimo, kaj potrebujemo. Ob nakupu iščemo izdelek, ki ustreza našim zahtevam in ima kar najmanj lastnosti oz. elementov, ki jih ne potrebujemo.

4. Kako zmanjšati količino odpadne embalaže? Izdelke kupujemo tam, kjer jih je mogoče dobiti brez embalaže. Zavračamo dodatno embalažo in s seboj nosimo vrečke ali košare za večkratno uporabo.

Pri mlajših otrocih smo konkretnješi in posredujemo konkretna vprašanja, počakamo na odgovore in spodbujamo razmislek, medtem ko pri večjih otrocih le usmerjamo pogovor. Odraslim lahko damo vprašanja tudi v pisni obliki in jih usmerimo k premisleku v tišini, nato pa spodbudimo, naj delijo svoje misli.

Na koncu usmerimo pogovor v konkretna dejanja preprostosti, ki si jih bodo posamezniki prizadevali uresničiti.

 3. VAJA: (Ne)zmerno

V besedici zmerno se skriva »z mero«. Stvari delamo z mero; s pravo mero; govorimo s pravo mero, jemo s pravo mero. Zmernost torej opredeljuje ravnanje s pravo mero na različnih področjih življenja in delovanja. Kaj je torej prava mera? Nekaj med minimalno in maksimalno? To zagotovo. A kaj, ko ne vemo, kaj je minimalno in kaj maksimalno. Prava mera je večkrat lahko skladna s pravimi potrebami. Prava mera pri hrani je toliko hrane, kot je potrebujemo za zdravo življenje, za zdrav razvoj. Kaj je prava mera pri oblačilih, pri bivalnih prostorih, pri potovanjih ... Natančnih odgovorov seveda ni, a že ko se začnemo spraševati o tem, smo na dobri poti do prave mere.

*»Zmernost je najboljša vodnica
življenja.«*

Ciceron

Namen: Vsak posameznik ima neko področje, kjer poseduje preveč materialnih dobrin, ali pa počne oz. uživa nečesa preveč. Vsak je torej na nekem področju ob nekem določenem času lahko nezmeren. Z vajo prepoznamo to svojo nezmernost in premislimo o njej.

Potek: Za različne starosti se pogovorimo o različnih (ne)zmernostih:

- Koliko imaš igrač? Lahko se osredotočimo tudi na posamezne vrste igrač (pliški, avtomobilčki, žoge ...).
- Koliko imaš čevljev oz. telovadne/športne obutve?
- Koliko je v tvoji omari oblačil?
- Koliko imaš kozmetičnih pripomočkov?
- Koliko časa na dan gledaš TV ali uporabljaš računalnik, tablico, telefon?
- Koliko sladkarij pojesh na dan?

Posameznike vprašamo:

- Ali je ta količina prevelika, premajhna ali ravno pravišnja?
- Kako to veš? Kakšno merilo uporabljaš, ko presojaš svojo zmernost?
- Poznaš koga, ki ima ali počne bistveno manj tega, pa je vseeno vesel in zadovoljen – in ne pogrēša in ne potrebuje več?
- Če bi se odločil, da ne boš več povečeval količine teh dobrin (igrač, obutve ...) ali počel več tega (jedel sladkarij, uporabljal elektronskih naprav ...), kaj bi moral narediti, da bi to lahko dosegel?

> 4. VAJA: Osamljena koča v planinah

V nekaterih obdobjih ali ob nekaterih doživetjih spoznamo, da za preživetje potrebujemo zelo malo. To pa ne pomeni, da je naše življenje zato manj kakovostno ali da nam primanjkuje nujno potrebnih stvari. V takšnih trenutkih spoznamo, kaj je bistveno.

Namen: S premislekom in načrtovanjem pripravimo seznam nujno potrebnih stvari za teden dni življenja v samoti.

Ciljna skupina: otroci 11+, učitelji

Potek:

1. Zamislimo si, da gremo sami za teden dni v osamljeno kočo, do katere vodi le pešpot in je približno 5 ur hoje. Koča je sredi gozda. V njej je pečka na drva, na kateri se da kuhati. Zraven sta dve posodi za kuhanje, žaga za drva in sekira. Tam so tudi postelja z vzmetnico, stol ter mala miza. To je vse, kar je v koči. Odpravljajš se spomladi, ko so lahko noči in jutra še precej hladna (10 stopinj).
2. Do koče boš odšel z nahrbtnikom. Za 5 ur hoje zmoreš nesti največ 15 kg.
3. Sestavi seznam vsega, kar boš odnesel s seboj, da boš lahko v koči preživel več dni. Vsem stvarem tudi oceni maso; skupna masa naj ne presega 15 kg.
4. Pogovor o tem, kako si se odločil, kaj boš vzel s seboj, ali česa bistvenega nisi mogel naložiti v nahrbtnik.

»Kdor je z malim zadovoljen,
najde povsod pogrnjeno mizo.«

Nemški pregovor

»Lahko si skromen, a ne moder;
ne moreš pa biti moder,
če nisi skromen.«

Kitajski pregovor

> 5. VAJA: Bogastvo ali skromnost

Bogastvo in skromnost sta kategoriji, ki se ne izključujeta nujno. Nekdo, ki ima veliko materialno bogastvo, lahko živi precej skromno. Drugi z minimalnim premoženjem pa je lahko precej neskromen oz. razsipen.

Namen: Vaja vodi v premislek o skromnosti kot vrlini in o tem, zakaj biti skromen.

Potek:

1. Učence vprašamo, kakšno hišo bi naredili ali kupili, če bi imeli 100 milijonov evrov. Lahko tudi dobijo list papirja in to hišo narišejo tako, da predstavijo vse, kar je v njej in okrog nje. Lahko delajo tudi v manjših skupinah (2–4 učenci).
2. Učenci predstavijo hišo in povedo, zakaj so izbrali takšno, kako bi uporabljali posamezne prostore itd.
3. Učencem predstavimo Warrena Buffetta, enega najbogatejših ljudi na svetu, ki ima premoženje v vrednosti več kot 100 milijard ameriških dolarjev. Še vedno pa živi v hiši iz leta 1921, ki jo je sam kupil leta 1958. Hiša je v primerjavi z bivališči nekaterih drugih milijonarjev precej skromna. Lahko jim tudi pokažemo fotografije, ki so dostopne na spletu.
4. Otroke vprašamo, zakaj je po njihovem mnenju Buffett ostal pri tej hiši, kaj pomeni biti skromen, ali so oni sami skromni, kaj skromnost prinaša človeku in družbi nasploh.

UČITELJI, ZA VAS

Ker ste navdih,
ker ste zgled in
ker imate vpliv.

Kot ima vsak dan svoj del noči, ima tudi vsak še tako lep poklic svoje temne dni.
Takrat je verjetno lepo prebrati, kako s svojim poklicem vplivate na ljudi.

ZGODBE, KI JIH PIŠEJO ODRASLI, NEKOČ OTROCI V ŠOLSKIH KLOPEH

Učiteljica, ki je verjela v nas

Mineva že 38 let, odkar sem prvič sedla v šolske klopi, a ime učiteljice Minke Košnjek še danes odzvanja v mojem spominu.

Bila je prva učiteljica v mojem življenju, ki je zaznamovala moje otroštvo. Učiteljica Minka je v razred vstopala s tisto posebno milino. Spomnim se, da nikoli ni povzdignila glasu nad nami – malimi nadobudneži. Vsi, brez izjeme, smo jo imeli zelo radi. Z njo smo veselo premagovali svoje prve šolske izzive. Naš razred ni bil le prostor, kjer smo se učili pisanja in računanja, ampak tudi varno zavetje, kjer smo se veliko naučili tudi o medsebojni pomoči, zaupanju in spoštovanju.

Spomnim se, kako je vsako jutro vsakega izmed nas pozdravila po imenu, ko smo drug za drugim prihajali k pouku. Vsakomur je namenila nasmeh, spodbudno besedo in topel pogled. Če je imel kdo od nas kdaj slab dan, je to vedno hitro opazila. Takrat se je usedla k njemu, ga pogledala v oči in rekla: »Tukaj sem. Skupaj bova zmogla. Zaupaj mi, kaj te teži.«

Zelo dobro smo se razumeli med seboj. Med nami ni bilo večje tekmovalnosti, ampak smo vedno spodbujali drug drugega. Še danes se spomnim njenih besed: »Pomoč je nekaj najlepšega, kar lahko nekomu ponudiš.« In vse njene nasvete smo seveda radi upoštevali. Minka nas je velikokrat objela, kar nam je vsem veliko pomenilo.

Verjela je v nas, še preden smo verjeli sami vase. Spodbujala nas je, naj se ne bojimo delati napak, saj so te del učenja. »Če storiš napako, ne bo konec sveta,« nam je velikokrat povedala.

Nikoli ni izpostavljala najboljših ali kaznovala najslabših. V njenem razredu smo se vsi počutili enakovredne. Bili smo skoraj kot ena velika družinica. Pogosto nam je brala pravljice, ogromno smo ustvarjali.

Danes, ko zrem v preteklost, vem, da je bila učiteljica Minka več kot le učiteljica. Naučila nas je poslušati, razumeti, pomagati ... Spomnim se njenega nasmeha, topline in tega, kako je iz vsakega izmed nas znala izvabiti najboljše.

Hvala, učiteljica Minka Košnjek. Hvala, ker ste verjeli v nas. Hvala, ker ste nam podarili najlepši možen začetek šolanja. Pomembno ste vplivali na nas. Za vedno boste v srcu učencev 1. b razreda Osnovne šole Davorina Jenka – Cerklje na Gorenjskem.

Maja Grošelj

Učitelj harmonike, ki je močno vplival na moje življenje

S harmoniko sem se srečala po naključju. Pri svojih 42 letih sem za možev rojstni dan organizirala presenečenje.

K nama sem povabila muzikanta Aleša, ki je igral že na najini poroki. Moj mož je zelo navdušen nad harmoniko. Že od nekdaj si je potihoma želel igrati na diatonično harmoniko. Tako sem ga prijavila na preizkus nadarjenosti, ki je potekal na Glasbeni šoli Nazarje. Izpit je uspešno opravil in se začel učiti igranja instrumenta, ki mu je bil tako ljub. Učne ure so potekale ob petkih popoldne.

Jaz sem v osnovni šoli igrala klavir. Zaključila sem tudi dva razreda srednje glasbene šole v Velenju. Moj zdaj že pokojni oče si je želel, da bi igrala klavirsko harmoniko, ki smo jo imeli doma, vendar sem se temu takrat uprla, saj je bil v tistih časih klavir modernejši, igranje nanj pa ni bilo tako zahtevno kot igranje na harmoniko. Tako je oče vzel kredit in mi kupil pianino, ki sem ga nekaj let kasneje zamenjala za električni klavir Casio. Slednjega sem pred kratkim poklonila nečakinja, ki jo veseli igranje klavirja in zelo lepo poje.

Mož je s prve ure učenja harmonike prinesel note za otroško pesmico *Kuža pazi*. Razložil mi je, kdaj gre meh noter in kdaj ven ter kam postaviti levo in desno roko. Zelo se je trudil upoštevati učiteljeve napotke. Tako sem mu predlagala, da bi poskusila tudi jaz. »Saj ne more biti tako težko,« sem mu rekla in zaigrala. Nad igranjem sem bila tako navdušena, da sem se čez en teden tudi jaz vpisala k istemu učitelju. Teoretični del so mi priznali, saj sem glasbeno šolo obiskovala že v otroštvu.

Mogoče bi lahko tudi jaz postala glasbenica – nikoli se ne ve, vendar mi je pomagala težka bolezen. Ta mi je vzela veselje, radost, moč, pogum. Lahko rečem, da tri desetletja nisem živela, ampak samo obstajala.

V zgodnjih najstniških letih sem zbolela za hudo obliko depresije. Dobesedno sem obležala. Nisem imela teka, niti nisem mogla poskrbeti za osnovno higieno. Za moja starša je bilo to zelo težko obdobje. Nista vedela, kako je mogoče, da sem iz vesele in nasmejane deklice čez noč postala občutljiva, introvertirana oseba, ki se je izogibala družbi vrstnikov in se zatekala v svoj svet.

Ustrezno pomoč sem dobila po desetih letih, na mladinskem oddelku ljubljanske bolnišnice. Takrat se je začelo moje medikamentozno zdravljenje, ki traja še danes. Imam ustrezno terapijo, vendar mi brez pomoči bližnjih, prijateljev, sodelavcev in dela na sebi ne bi uspelo.

Glasba me je zopet našla. In jaz sem našla glasbo. Ko igram na diatonično harmoniko, občutim radost in veselje. Končno se spet počutim živo.

Hvaležna sem svojemu mentorju Tomažu Gučku, ki me je navdušil nad tem tako priljubljenim ljudskim glasbilom.

V meni je zaznal potencial, željo po znanju in pripravljenost za vadenje. Nikoli ne zamujam na vaje. Za seboj imam že tri šolske in dva javna nastopa na prireditvah. Igram tudi na družinskih praznovanjih, zraven pa tudi veselo zapojem. Vesela sem, ker lahko z igranjem harmonike in petjem razveseljujem ljudi. Nedavno sem ugotovila, da imam tudi danost za stik s publiko.

Učitelj Tomaž ni le učitelj harmonike, ampak tudi učitelj življenja, pozitivne naravnosti, poguma in veselja. Hvala profesorju Tomažu Gučku, ki ni obupal nad menoj. Pokazal mi je luč na koncu predora.

Eva Pavlič

Spoštovani (po)klic – učitelj

Ko sem bila majhna deklica, sem v vrtcu na temo 'kaj bom, ko bom velik' z okornimi črtami in neposrečenimi oblikami narisala človeške figure, razred otrok, klopi in stole, na katerih sedijo otroci, spredaj pred tablo pa učiteljico.

Še danes se spomnim, kako zelo sem se pri tem trudila, saj nikoli nisem imela talenta za likovno izražanje. Toda na risbi je bilo zelo nazorno in dobro razvidno, kaj prikazuje. Vzgojiteljica nam je brala knjige, ki sem jih oboževala, le da ji o vsem svojem znanju nisem uspela povedati, saj je bilo v takratnih oddelkih res veliko otrok. Sedela je na malem stolčku, mi pa na tleh, in ob vsakem vprašanju smo iztegovali roke, da bi se zazrla v naše žareče očke.

Potem sem dobila rojstnodnevno ali novoletno – ne spomnim se več – darilo, ki je zaradi dolgotrajne, pogoste in intenzivne uporabe (predvsem brisanja, beri: močenja z mokro gobo) doživelo žalosten konec in razpadlo. Dobila sem otroško, ampak čisto pravo šolsko tablo. Tako na sestavljenem stojalu, ki se je razstavila na trikotni položaj; na enem je bila vrteča tabla – plošča, ki je imela na eni strani narisane črte, na drugi pa je bila brez njih. Seveda taka zelena, kot mora biti, z leseno poličko za kredo, zraven pa računalno (abakus) na eni strani in okrogla kartonasta ura s kazalci na drugi. Pouku so dnevno prisostvovali vsi pliški in punčke, predvsem pa nekaj sosed, prijateljice iz stolpnice, ki so se ga udeleževale kar na hodniku pred stanovanjem. Ko sem za naslednje darilo dobila še škaflo barvnih kred, sta bila moj ponos in občutek pomembnosti nepopisna. Med prijateljicami in punčkami sem uživala spoštovanje.

Leta 1980 sem šla v prvi razred. Prvi šolski dan je bil zame sicer kaotičen, ker so me poklicali v razred D, ki je bil zadnja črka po vrsti, zato sem se bala, da so pozabili name. Ampak niso. Dobila sem najboljšo učiteljico na Osnovni šoli Toneta Čufarja Jesenice. Tovarišica Morič je znala iz nas, tudi iz mene, izvabiti vse in še več. Še danes se me spomni in mojo sestro, ko se srečata, povpraša, kako sem in kaj počnem, saj ne živim več v svojem rojstnem kraju. Ko so me v četrtem razredu zaradi prenatrpanosti oddelkov prestavili v nekoliko oddaljeno Osnovno šolo Prežihovega Voranca Jesenice, me je pretreslo. In zopet se je vmešala roka usode in dobila sem novo vodnico – čudovito učiteljico. Tovarišica Rojnik nam je vsakič, ko smo pridno opravili vse učne obveznosti in naloge, za nagrado pripovedovala zgodbe o svojem nemškem ovčarju Ronu. S svojim toplim glasom in entuziazmom me je vedno navdušila nad svetom učiteljevanja. V šestem razredu je pri matematiki za zabavo poskrbel tovariš Krajnc. Ne, matematika ni bila moj najljubši predmet, vendar me je on vseeno znal pritegniti, da sem se potrudila. Mimogrede, kot eden redkih razredov v tistih časih smo imeli pod stropom črno-beli televizor. Včasih smo med reševanjem matematičnih nalog mimogrede pogledali

še smučarsko tekmo z Bojanom Križajem. Danes to lahko izdam, takrat pa je bila to med nami strogo varovana skrivnost. In to zaupanje smo spoštovali. Pa vseeno ... Hahaha.

Družinska tradicija je velevala, da sem se morala ukvarjati z glasbo in igrati glasbilo. Da bo to violina, ni bila ravno moja ideja, saj sem imela, ko sem se jo začela učiti, komaj pet let. Se mi je pa zdelo zanimivo in zabavno nesti mali kovček z violino'co prvič domov iz glasbene šole.

Vmes sem že skoraj opustila igranje slednje, vendar sem vseeno vztrajala do konca, nato pa sem se lotila še klavirja. Tako je doma padla odločitev: »Sestra v Ljubljani že obiskuje srednjo glasbeno šolo, zato jo boš še ti.« Potem sem šolanje nadaljevala na Akademiji za glasbo. Vmes sem si želela postati zgodovinarica – arheologinja, pa tudi novinarka, dopisnica s kriznih žarišč, alpinistka ... Pa so me doma prizemljili. Rekli so mi, naj čim prej zaključim šolanje in si nato najdem službo (to so bili res drugi časi); če se le da, v orkestru. V orkestru na Akademiji se nisem počutila najbolje. Morda zato, ker ima v njem glavno vlogo dirigent in se ga mora v vsem upoštevati. Jaz pa sem raje naredila tudi kaj po svoje. Toda eden od predmetov na Akademiji je bil tudi orkestrska igra in nekega dne – med prebijanjem skozi partiture not – nas je profesor Zimšek v vrsti sedeče študente violiniste vprašal, kaj želimo početi po koncu študija. Kar nekaj se jih je opredelilo za bodoče velike soliste, malo se jih je našlo v orkestrih. Kaj pa jaz? »Jaz bi raje poučevala.« Edina. Pa čeprav vsi takratni sošolci danes dejansko igrajo v orkestrih ali poučujejo, medtem ko nihče izmed njih ni postal solist.

V osnovni šoli sem imela sošolko, ki je z družino živela v podnajemniškem stanovanju v hiši blizu šole, kjer sta stanovali starejši samski gospe. Ena od njiju je bila tovarišica učiteljica in vsi otroci, ki smo hodili na obisk k Vesni pred poukom ali po njem, smo jo klicali tako. Nikoli nisem izvedela njenega imena. Spoštovali smo jo in cenili, saj je imela nas, otroke, preprosto rada. Navdihovala me je.

In sem sledila navdihu. Vsem omenjenim osebam. Ker sem jih spoštovala in cenila. Doma tega niso sprejeli ravno z vidnim navdušenjem. Učiteljica sem bila sicer že med študijem. Že takrat je včasih primanjkovalo ustreznih učiteljev, pa smo vskočili. Veliko izjemnih izkušenj sem pridobila tudi od žal že pokojnega profesorja Karuzija. Takrat sem se naučila tudi nekaj o razprtijah v zbornicah. Ampak me to ni odvrnilo. In takoj po študiju sem dobila redno službo v glasbeni šoli. Seveda sem se odločila za poučevanje violine. Zbrala sem razred, oddelek in šolski godalni orkester. Seveda sem idealistično zagrizla še v organiziranje različnih nastopov, koncertov, sindikata in dogodka ob upokojitvi ravnatelja ... No, zdaj sta za me noj že dobri dve desetletji ravnateljavanja in z veseljem ponovno poučujem v razredu. Jaz temu pravim, da delam na terenu z otroki, kjer ni računalniških tabel,

statistik, poročil, navodil, načrtov, sestankov ter divjanja s telefona na računalnik, nato pa po možnosti še na občino in ministrstvo ...

Tam sem spet začutila tisto, kar sem že kot majhna deklica, kot študentka, kot učiteljica začetnica. Da je moj (po)klic, da delam z otroki, da jim predajam znanje in veselje do glasbe, do instrumenta, da urim njihove prste in možgane. Pa jih ne poučujem zgolj igranja na instrument. Z njimi se rada pogovarjam, ustvarjam, izražam, jim pripovedujem, oni pa meni. Otroci so še vedno takšni, kot smo bili mi, toda veliko drugega se je spremenilo.

Sedaj pa krutejša plat tega (po)klica in šolstva. Danes je to eden najmanj spoštovanih poklicev. Pa čeprav je vsak od nas odraščal in zorel ob številnih vzgojiteljicah, učiteljih in učiteljicah, profesorjih in profesoricah. Zato, ker zna vsakdo učiti, ker vsak ve, kako podajati snov in kako ne, ter ve, kaj bi morali učiti in česa ne, kdo lahko in kdo ne, kako se pridobi znanje in zakaj ne. In v šoli so ocene edino merilo. V časopisih in v javnosti se največkrat pojavljajo zgodbe, ki mečejo še slabšo luč na ugled šole, učiteljev in ravnateljev.

Ne dosežejo pa javnosti v tolikšni meri zgodbe, ki dajo učiteljem, vzgojiteljem in profesorjem tisto spoštovanje, ugled in veljavo, kot so jih uživali še pred desetletji. Ni pohval, ni zahval, ni spoštovanja. Ker je učitelj lahko vsak. Pa je res tako? Da postaneš učitelj, niso dovolj samo študij, diploma, strokovni izpit in vsa dodatna izobraževanja; za učitelja mora biti človek poklican. V sebi mora čutiti to poslanstvo in mora si ga želei opravljati. Otroci to začutijo, odrasli pa so na to nekoliko pozabili.

Če povem samo eno zgodbico, ki je ob koncu vsakega šolskega leta znana vsakemu učitelju. Učenec oz. učenka ti prinese simbolično darilce – ročno napisano vizitko, zahvalo, risbico, rožico ali čokolado, ki jo vsaj jaz z veseljem razdelim med otroke. Ta otrok, učenec, ki bo nekoč postal znanstvenik, politik, rudar, zdravnik, medicinska sestra, vrhunski umetnik, astronom ali kaj drugega, te objame in ti objameš njega.

Risbice in ročno napisana sporočila otrok krasijo stene in vrata učilnice. S ponosom jih razobesim in nato uzrem žareče očke učencev. Upam in želim si – in s tem bo moj (po)klic dobil največji smisel in vrednost –, da bom tudi jaz kdaj predstavljala navdih bodoči učiteljici ali bodočemu učitelju. In te bom še močneje objela.

Vsem svojim nekdanjim učiteljem in učiteljicam v zahvalo ter vsem ponosnim in neomajnim slovenskim učiteljem in učiteljicam kličem: »Hvala za vsa šolska leta, za še eno uspešno šolsko leto, med počitnicami pa le POSKRBIITE ZASE. Le tako boste lahko kar najboljši učitelji v naslednjem šolskem letu.«

Katja Mikula

Učitelj, ki nam je pokazal Življenje

To je zgodba o legendi – o mentorju, vzorniku, ikoni ... Ne le zame, temveč tudi za mnoge druge.

Mnoge generacije! Je zgodba o človeku, ki je s športnim duhom navdahnil nešteta otroška srca, ki danes bijejo v odraslih telesih, a spomini, zapisani vanje, niso niti za odtenek zbledeli. Je zgodba o učitelju, ki je več kot štiri desetletja izpolnjeval svoje poslanstvo, in čeprav je že nekaj let upokojen, ga izpolnjuje še danes.

»Kje pa je Herman?« sem vprašala njegovo partnerko Vero, ko sem jo nedavno srečala na Pohorju.

»Ah, saj veš, ne more iz svoje kože. Na igrišču pred šolo uči otroke košarko, ko zaključijo to, pa bo prišel na Pohorje.«

»Pa ni že kakšno leto v pokoju?«

»Ja, ampak saj ga poznaš. Ko gre za otroke ...«

Vsi, ki smo kdaj vstopili skozi vrata Osnovne šole Tabor I v Mariboru, vemo za učitelja Hermana – Hermana Novaka, ki na šoli ne poučuje več, je pa v srcu vsakega njenega učenca pustil dragocen pečat.

Človek ima vedno izbiro. Lahko dela po liniji najmanjšega odpora in gradi temelje, k čemur ga obvezuje zakon, lahko pa zaviha rokave, odpre srce in dogradi še nekaj nadstropij. Herman ni dodal le nekaj etaž, temveč je gradil nebotičnike. Iz enega samega razloga – da bi otrokom ponudil vse tisto, kar je hranilo njegovo srce. Napolnil njihovo zakladnico spominov z doživetji, osvojenimi vrhovi, razgleddi in izkustvi. Jim pokazal, kako se okuša in živi življenje. O ja, Življenje!

Do trenutka, ko sem prišla v srednjo šolo, se mi je zdelo samoumevno, da grem vsako leto dvakrat v šolo v naravi, da vsako jesen maham z vsaj enega gorskega vrha ter da taborim, surfam, smučam in se udeležujem vseh možnih športnih tekmovanj. Tako je preprosto bilo. Dokler nisem videla povešenih čeljusti vrstnikov, ko sem jim razlagala o osnovnošolskih doživetjih, in dokler me niso na fakulteti podučili, da je v sklopu osnovnošolskega izobraževanja v šolo v naravi obvezno iti le dvakrat. Dvakrat in ne osemnajstkrat! Da, tako je bilo.

Želel nas je peljati na vsa šolska tekmovanja, vendar šola velikokrat ni mogla poskrbeti za prevoz. Kakšna sreča, da je imel učitelj Herman velik kombi!

»Glave dol, punce, tukaj pogosto stoji policija,« je opozarjal dekleta, ki so stlačena sedela v prtljažniku in se režala na vsa usta. Tovrstna vožnja je postala stalnica, prtljažnik pa častno mesto za najzaslužnejše.

Ni bilo zime brez zimske šole v naravi, pomladi pa ne brez poletne. Kadar je na polledenem jezeru v bližini Maribora popoldne igral hokej s prijatelji, nas je – mulce, ki smo hrepeneli po doživetjih – pobasal v kombi, da smo lahko drsali tudi mi. Če je sijalo sonce, nas je povabil na Pohorje. Tudi kadar je deževalo. Vreme pač ni ovira za izlet v naravo. Vedno s kamero v roki, da je lahko kasneje posnel filmček in nam ga dal v spomin, da kakšno doživetje slučajno ne bi zbledelo iz spomina!

Spomnim se staršev, ki so spraševali, kdo nam bo kuhal, kje bomo spali ... Spomnim se Hermana, ki je nemalokrat vrgel papirje po tleh in obupano zapustil učilnico ... A se je vedno vrnil. Skušal je razložiti staršem, ki niso imeli privilegija okusiti življenja, da je vredno! Oh, kako zelo je vredno!

Pri tem nikakor ne smem pozabiti na učiteljico športne vzgoje Špelo Bergoč, ki je bila njegov tandem v dobrih in težkih trenutkih. Iskala je rešitve, ga branila pred nevoščljivci, ki so mu metali polena pod noge, dihala v njegovem ritmu, kot voda gasila občasne požare in z enako vnemo kot on gradila naprej.

Kot tretješolci smo v treh dneh prehodili Pohorje, v četrtem razredu pa nas je Herman peljal na Uršljo goro. V petem smo bili – kot se spodobi za prvi dvatisočak – našeškani na Raduhi, v šestem pa sem doživela svoj prvi visokogorski sončni vzhod na Ojstrici in se zavedala, da so to trenutki, za katere gori moje srce. V sedmem razredu sem jokala, ker nisem smela domov odpeljati psa, ki sem ga posvojila na poti na Peco, v osmem nas je čakala preizkušnja Male Mojstrovke in Prisojnika ... In tisti, ki smo odkljukali vse vrhove, smo v devetem razredu postali pravi Slovenci. Štirinajst generacij. Leta 2021 je na vrh Triglava peljal štirinajsto generacijo! Marsikdo od njih se najbrž kasneje nikoli ni zatekel v objem gora, a mu je življenje namenilo priložnost, da je začutil njihovo moč. Kakšna čast, da sem bila ena izmed njih. Takrat še z običajnimi vrvmi in karabini ter s prevelikimi starimi gojzarji svojih staršev in kolesarsko čelado. Po sončni vzhod na Kredarico in na zajtrk na vrh našega najvišjega očaka.

Ko danes to pišem, me spreletavajo mravljinci in v očeh se mi nabirajo solze. Težko je opisati hvaležnost za vse, kar se je takrat zasukalo v moje srce in v srca številnih. Hvaležnost, da me je prav on učil letenja. Težko je razložiti, kako veliko delo je opravljal, in če mu sistem ne bi z vsemi vrvmi vezal rok, bi ga opravljal še danes. Še težje je razumeti njegovo strast, odrekanja in pristno željo, da otrokom ponudi nekaj več. Velikokrat se vprašam, kje bi bila danes, če ne bi rasla pod njegovimi krili. Bi sploh poznala magičnost gora, ki so danes moj prostor odrešitve, ko se v življenju nabere preveč vsega? Bi kdaj obračala smuči po celcu, uživala na deski z morskimi vetrom v laseh, bi kdaj spala v šotoru? Bi znala leteti? In kar nosi še večjo težo; bi letenja učila druge? Bi otroke »okužila« z gibanjem in športom?

Danes hodim po njegovih stopinjah. S pristno željo, da bi tudi sama dala otrokom nekaj več; jih peljala v svet, kjer domujejo kavke in se čas ustavi, jim vlila pogum, da se spustijo po belih strminah, in jim pokazala zvezde, ki jih lahko vidiš le, kadar spiš pod milim nebom. Jim podarila tisto nekaj, kar bi jim pomagalo spoznati, kako malo dejansko potrebujejo. Košček mozaika, ki sem ga pred mnogo leti, ko sem radovedno izkušala svet okoli sebe, dobila sama. Ki je v mozaiku mojega življenja samo zato, ker je nekdo pristno verjel v vrednote, ki so bogatile njegovo srce, in jih želel predati naprej. Gradil nova in nova nadstropja ter ustvarjal vrto-glave vzletne steze.

Učitelj Herman, prepričana sem, da se tako jaz kot mnogi drugi danes obračamo za svojo srečno zvezdo in na ves glas vzklikamo: »Hvala!« Hvala, da smo rasli pod vašimi krili. Hvala, da ste nam dali nekaj več, pri tem pa kdaj kršili pravila, ker je bila gonilna sila srca premočna, da bi se ji lahko uprli. Da ste delali z vero v dobro in z ljubeznijo ter širili tisto, v kar sami najbolj verjamete.

Hvala, da ste nas »okužili« z Življenjem. Vrednote, ki ste nam jih predali, so se zasedrale v naša srca in ponosno jih širimo naprej.

Nuša Maver

Zadnja priložnost – popravni izpit med borovci

Gospa Jožica Kancler je bila vse življenje predana učiteljica razrednega pouka v svojem domačem kraju, v Poljčanah.

Njeno delo je bilo zanjo vedno več kot le služba – bilo je poslanstvo. Otroci so ji pomenili vse, njihove zgodbe, težave in uspehi so se je globoko dotaknili. Po desetletjih poučevanja se je upokojila, a njena želja pomagati ni nikoli usahnila.

Da bi v pokoju našla pravi oddih, si je kupila počitniško prikolico v kampu Jadranka, v središču Izole. Prikolica je stala v senci borovcev, tik ob poti, ki je vodila do plaže. Kamp je bil poln življenja – družine, otroci, starejši pari. Vsi so v poletnih mesecih uživali v morskih radostih. Jožica je hitro spoznala veliko prijetnih in prijaznih ljudi, s katerimi je rada poklepetala ob jutranji kavi ali večernem sprehodu ob obali.

Nekega dne, ko je prihajala s plaže, je opazila 14-letnega dečka, ki je v bližini njene prikolice zamišljeno strmел v odprt učbenik. Njegov obraz je izražal zmedenost in obup. Jožici, ki je imela vedno izrazit občutek za težave otrok, ni dalo miru. Pristopila je in ga prijazno nagovorila: »Potrebuješ pomoč?«

Deček, ki mu je bilo ime Luka, je nerodno in z žalostjo v očeh prikimal. Pripravljal se je na popravni izpit iz geografije in fizike, a mu snov nikakor ni šla v glavo. Lanski razred je bil zanj zahteven in zdaj je moral izpite opraviti v julijskem roku, če je želel brez skrbi uživati preostanek poletja.

Jožica se je nasmehnila in sedla k njemu. Z mirnim in spodbudnim glasom mu je razložila nekaj osnov, ga vodila skozi težje naloge in mu pomagala razumeti, kar se mu je zdelo prej nemogoče. Vsak dan sta skupaj predelala del snovi, včasih kar na plaži, drugič pod senčnikom ob prikolici. Snov je znala razložiti na preprost, zanimiv način, tako da je Luka začel snov ne le razumeti, ampak tudi uživati v učenju.

Ko je prišel julijski rok popravnih izpitov, je bil Luka pripravljen. Po nekaj napetih dneh se je vrnil v kamp s širokim nasmehom. Opravil je oba izpita! Ves vesel je prišel k Jožici in jo objel: »Hvala, gospa Jožica! Brez vas mi ne bi uspelo!«

Jožici je bilo pri srcu toplo. Njen poklic je bil sicer za njo, a njeno poslanstvo je ostalo živo. Ponosno je pogledala Luka in mu pomežiknila: »Vedela sem, da zmoreš. Le malo pomoči si potreboval.«

Tisto poletje v kampu Jadranka je bilo zanjo prav posebno. Ne le da je našla mir in sprostitev, spoznala je tudi, da njena strast do poučevanja nikoli ne bo ugasnila. In to je bilo zanjo največje priznanje.

Zala Krupljan

Vprašali smo: »Kateri učitelj je močno vplival na vaše življenje?«

Mirjam Flego

1. Tršica Katja Orel v vrtcu

2. Tršica Vlasta v vrtu

3. Razredničarka v 1. razredu, Milena Ulčar, ki je razumela, da potrebujem malo več spodbude in ni šparala s pohvalo in čebelicami. Pri njej sem dobila prvo 5ko v razredu - kak ponos za malo dete 😊

4. Razredničarka v 2. r., Angelca Podlesnik, ki je sicer bila precej grda do otrok, pa sem vseeno hvaležna, da mi je prizanesla in me veliko naučila

5. 3.r.: Metka Dimnik, ki je razumela, da nisem lena, ampak počasna, zasanjana in razmišljajoča.

6. 4.r.: Mara Godnič, ki me je spodbujala k igranju vijoline, plesu folklore, me tiščala na vse kožje procesije partizanskih praznikov, na katere nihče ni hotel, jaz pa plašno dete, nisem upala reči ne 😊 Zato pa imam zdaj spomine 😊

7. Borut Ljubec, čudaški učitelj violine, trudil se je v mojo glavo spraviti neke abstraktne vsebine in verjetno bil zelo zadovoljen, ko me v naslednjem letniku ni več videl 😊

8. Gracijela Dolinšek, Razredničarka od 5.r dalje. Bolj kot razrednicarko sem jo cenila, ker me je zvalila v planinski krožek in vzbudila ljubezen do narave in gora.

9. Anton Umer, učitelj matematike, zadnji 2 leti pred penzijo, obilen človek, gospod stare šole, vedno v srajci in obleki, s porumenelimi prsti, vedno odišavljen s Pino Silvestre. Poln modrosti, do njega sem čutila veliko spoštovanje, nekoliko je prispeval k moji disciplini.

10. Sestra Danica, nuna, ki je učila verouk. Stalno se je režala in nas otroke imela zelo rada.

11. Župnik, o. Bojan Ravbar. Učil nas je spoštljivosti, sočutja, altruizma. Z njim smo spoznavali življenje v 3.svetu, pripovedoval je o življenju v misijonskih deželah in nam širil obzorja. Izjemen človek, ki je s svojimi dejanji dal zgled, kako biti dober človek.

12. Jože Vidic, salezijanec, župnik s Cirknce, živel za mlade. Bilo mu je mar za vsakega od nas.

13. Janko Blažej, učitelj slovenščine, ki je svoje delo jemal ene toliko resno kot mi, zato nas je zabaval s pripovedovanjem zanimivosti o literati in svojih alpinističnih dogodivščinah, kjer je ostal celo brez prstov na nogah. 35 let kasneje sem ugotovila, da ni bil kdorkoli, ampak avtor pomembnih alpinističnih publikacij.

14. Tanja Czurda, ki mi ni hotela dati popravka v 2.letniku, samo zato, da me ne bo gledala še poleti. Tolko me je bilo sram, da sem ji v naslednjem letniku želela dokazat, da nisem taka luzerka. Nazadnje celo vzljubila njeno kemijo in biologijo.

15. Tanja Sodnik, ptof.ital. Ajme meni! Žleht, hinavska, uživala je v mrcvarjenju dijakov pred tablo. Priznam, bala sem se je in zato študirala italijanščino, kot da gre za življenje. Hvaležna sem ji, ker verjetno ne bi nikoli tako znala ital.

In še veliko drugih učiteljev je bilo v mojem življenju. To sem napisal bolj zaradi sebe, ne da bi drugi brali.

Fajn je ozavestiti, da so mnogi ljudje naši učitelji. Hvaležni smo lahko za vse lekcije, ki so nas oblikovale.

Ivana Freser

Ponosna sem, da lahko še danes klepetam z mojo učiteljico iz osnovne šole v Laporju.
Frido Klančnik.. Ponosna sem na vse spomine.

Jadranka Matosevic

Učiteljji v Osnovni šoli v zavodu v ŠENTVIDU PRI STIČNI....posebno g.Majda VERBIČ.Sploh ne vem ali je še živa...😞
Večno ji bom hvaležna za podporo in srčnost, ki sem je bila hvaležna.
Če kdo to prebere, ki jo še pozna, lahko sporoči njenim potomcem, da so imeli mamo učiteljico s poslanstvom ❤️

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

10

Guzelj Hamidullina

Janež Lovše, profesor za klavir na srednji glasbeni in profesorica Jasna Primožič, za zgodovino glasbe. Oba sta me naučila dela in uspeha na ta pravi način. Ne morem ne omeniti prof. Tone Potočnik za gregorijanski koral in klavir. Vsem iz srca najlepša hvala, ker ste verjeli vame in me podpirali ❤️🎵

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

7

Maja Tepša

Danica Košak v 4.razredu srčnost do otrok na 1.mestu...z veseljem smo hodili v šolo, ker smo se dobro pocutili!

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

6

Marija Pintar

Iz OŠ matematik Mali Franček in slavistka njegova žal pokojna žena Marjeta ter fizicarka Nada Štibler iz srednje šole pa pokojni razrednik Heribert Samuda. Moj spomin nanje je hvaležen, veliko znanja in življenjskih napotkov so mi dali. 🥺

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

5

Vlasta Svetina

Dr. Silva Trdina profesorica fakultativne italjanščine na Poljanski gimnaziji. Dvakrat tedensko ob 7 h zjutraj. Potem smo štirje še vrsto let nadaljevali učenje ob večerih na njenem domu. V mladosti je vodila izjemno knjižnico pesnika in generala Rudolfa Maistra. Velik poklon!
Vlasta Svetina

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

4

Laura Novak

Danica Lorenčič je bila moja vzgojiteljica v internatu, potem je bila voditeljica na televiziji. Lepa in zelo srčna oseba. Ko mi je rekla, da mi verjame in zaupa, mi ni padlo na misel, da bi bila lahko tudi slaba in zaupanja nisem nikoli izneverila...še danes sem takšna in mi ni žal.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

3

Marija Mariči Lapanja

Na moje pravzaprav vsi, ker so to res bili UČITELJI S SRCEM IN DUŠO, PRAVI UČITELJI in zelo težko bi katerega izmed njih izpostavila...pa vendar sta imeli Dragica Kosmač in Dragica Kumar tisto vlogo, ki je ostala in ostaja neizbrisna. Slava in čast jima.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

3

Miro Vučič

prof. slovenščine stanko grebenc; srednja glasbena in baletna šola. pa tudi prof. tone vrhovšek ... 🍏🍏🍏

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

3

Monika Höfler

Prof. Jasna Primožič na srednji glasbeni. Mila, poštena, prijazna.. lepi spomini.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

2

Jolanda Stergar

Učiteljica slovenščine v OŠ,ko mi je vedno prisluhnila,gospa Kobale,ko smo morali,vsaj tako je bilo v mojih časih,ne po njeni želji,napisati pismo o mami za 8.marec,jaz pa sem pisala o očetu,ki je žal pri 32 zaradi raka umrl leta „1967,stara sem bila 5 let, še zdaj ga pogrešam pri 60plus in včasih ga prosim za pomoč je edino moj spiš prebrala na glas,bila je kot rečejo z dušo in srcem prava učiteljica,nikoli je ne bom pozabila.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

3

Karmen Kasesnik

Branka Pavšer, učiteljica slovenskega jezika s ❤️....

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

2

Vili Artič

Vечно bom hvaležen, učiteljici, go.Marceli, ...

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Milunka Duraković

Moja učiteljica od1 do 4 razreda ...

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

Franc Horvat Meštrovič

Tovarišica Tratnjekova iz Nove Gorice . Enkratna razredničarka. Dobra zares. ...

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Jerneja Florjanc

Bojana Hrovat, učiteljica glasbe v os prebold 🎵❤️🍏 ...

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Oona Olga Jazbinsek

Učiteljica klavirja Ljudmila Rener, učiteljice slovenščine v osnovni in srednji šoli Kraševac, Jožica Matoz in Blanka Husu in razredničarka 1. Razreda OŠ Celestina Babič in še vedno moja učiteljica joge Anja Brenko.

Anica Kranjc Nekić

Moja učiteljica v osnovni šoli v četrtem razredu v Stari cerkvi pri Kočevju spoštovana ANGELCA BLATNIK; od nje sem prejela ogromno, da sem črpala na svoji poti. Hvaležna do neba.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

2

Ljubica Pintar

Najboljša učiteljica in najbolj poštena je bila pokojna Marija Korenjak, učila je slovenski jezik od 5 do 8 razred. Bila je človeška in nikoli ni ocenjevala, čigav si... kot ostali, žal.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij Urejeno

Vlasta Svetina

Profesor zgodovine na Gimnaziji Poljane Branko Avsenak. Še danes hranim zvezke z zapisi. Izjemen predavatelj.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

2

Ermina Gina Karajić Šekić

Vsi, ampak največ nastavnik zgodovine in geografije. ...

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Vida Strle

Vsak učitelj tako v osnovni kot srednji šoli je na svoj način pozitivno vplival na moje življenje. Največji vpliv pa je sigurno imel profesor matematike Štalec na gimnaziji Bežigrad. Moj poklon vsem učiteljem

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Lidija Gartnar

Vsak po nekaj ...

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Andreja Galinec

Marjeta Burg, profesorica angleščine na ravenski gimnaziji. Strogi dril, ampak tako zelo ljubezniva, nasmejana in topla oseba.

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Marija Vais

G. Macuh. Human in zmeraj v pomoč. Še danes se ga rada spominjam... 🥹 ...

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

2

Klavdija Kuščer

Tovarišica Marija Kobal z razumevanjem otrok in njihovi potrebi po igri že daljnega leta 1968. Tovarišica Danica Kutin pa po izjemni ljubezni do slovenskega jezika, narave in naše narodne in ljudske pesmi. Obe tovarišici pa po izjemni ljubezni do učencev, pravičnosti in didaktičnih pristopih. ❤️ ❤️

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

2

Peter Spolenak

Gorazd Gumzej Gagalin ... Moj učitelj tehnične vzgoje, ki me je naučil marsičesa ... ❤️ ❤️ ❤️

6 d Všeč mi je Odgovori [Pošlji sporočilo](#) Skrij

Marjetka Hari

Moja učiteljica v prvem razredu in že takrat želela postati učiteljica. Moja mami je ne stop morala biti moja učenka.

1w Všeč mi je Odgovori Skrij

KJE SE NAJDEMO?

Spremljajte nas, podelite ...

Širimo skupnost tistih, ki verjamejo v moč temeljnih vrednot:

YouTube kanal: 5TVS

Facebook: 5TVS

Instagram: 5TVS

LinkedIn: 5TVS

Kontaktne podatke:

E-naslov: info@vrednote.si

GSM: + 386 (0)40 415 615

Spletna stran: vrednote.si

5 TEMELJNIH VREDNOT V ŠOLAH

Petra Škarja in Založba 5KA

Vsebinski dodatki (vaje za učence): Danilo Kozoderc

Vsebinski dodatki: Matjaž Čadež

Grafično oblikovanje: Maurice Zalaznik

Tisk: Grafika 3000

Publikacijo je podprla fundacija Mesto Akrobatov